

Emmi Nääppä

IHMEELLISET SELITYKSET -PIENLEHDEN
TUOTTAMINEN

Viestinnän koulutusohjelma
2015

IHMEELLISET SELITYKSET -PIENLEHDEN TUOTTAMINEN

Nääppä, Emmi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelma
Elokuu 2015
Ohjaaja: Nurmi-Rantanen, Kirsi
Sivumäärä: 40
Liitteitä: 2

Asiasanat: sarjakuva, sarjakuvablogi, julkaisu, omaelämäkerrallisuus, omakustanne

Tämän opinnäytetyön käytännön osuudessa tuotettiin sarjakuvapienlehti olemassa olevan sarjakuvablogin pohjalta. Vanhoja sarjakuvasivuja piirrettiin uudestaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Työprosessiin kuului sarjakuvasivujen tekeminen ja saattaminen digitaaliseen muotoon painovalmiiksi PDF-tiedostoksi. Opinnäytetyö oli itseohjattu.

Kirjallisessa osiossa käsitellään sarjakuvaa eri julkaisumuodoissa, sarjakuvan teoriaa ja tuotantoprosessin raportointia. Aihetta tarkasteltiin saatavilla olevien esimerkkipainotuotteiden ja -verkkojulkaisujen sekä kirjoittajan omien kokemusten kautta. Lähdemateriaalina käytettiin sarjakuvaoppaita sekä sarjakuvan kerrontatapoja analysoivia teoksia.

Opinnäytetyön oli tarkoitus vahvistaa tekijänsä ammattitaitoa sarjakuvan julkaisemisen saralla. Omakustanteisen teoksen valmistaminen vaatii osaamista sekä sisällön että ulkoasun suunnittelemisessa.

IHMEELLISET SELITYKSET — MAKING A SELF-PUBLISHED COMIC

Nääppä, Emmi

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Media and Communication Studies

August 2015

Supervisor: Nurmi-Rantanen, Kirsi

Number of pages: 40

Appendices: 2

Keywords: comics, sequential art, publishing, self-publishing, auto-biography

The practical segment of this thesis was to produce an autobiographical self-published comic based on pre-existing material on the student's blog. The old comics were redrawn to fit a uniform format. Working process involved producing the comic pages and collecting them into a print-ready PDF. The thesis was self-directed.

The written part consists of studying comics in different publishing formats, sequential art as a form of art and documentation on how to make a comicbook from pre-production to laying out the pages for printing. Published comics and autobiographical blogs in comic format as well as writer's experience in the field were used as material for analysing.

The purpose of this thesis was to enforce the student's professional skills. Producing a self-published comic requires various skills in creating material as well as collecting the material to a finished product.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 SARJAKUVA TAIDEMUOTONA.....	6
2.1 Sarjakuvakerronta ja ajan ilmaiseminen.....	6
2.2 Omaelämäkerrallisten sarjakuvajulkaisujen historia.....	9
3 SARJAKUVABLOGI JA PIENLEHTI JULKAISUMUOTONA.....	11
3.1 Suomalaiset sarjakuvablogit.....	11
3.2 Blogista painotuotteeksi.....	13
4 PIENLEHDEN ESIVALMISTELUT.....	14
4.1 Kohdeyleisö ja kävijäkysely.....	14
4.2 Pienlehden runko.....	16
4.3 Käytettävän materiaalin valikoiminen ja karsiminen.....	17
5 SARJAKUVASIVUJEN TUOTTAMINEN.....	18
5.1 Ulkoasun suunnitseminen.....	18
5.2 Sivuluonnokset.....	19
5.3 Referenssikuvat.....	23
5.4 Työvälineet ja työskentelytapa.....	24
5.5 Tekstaus.....	26
5.6 Selkeys ja luettavuus.....	27
5.7 Ulkokannet.....	30
6 SIVUJEN DIGITOIMINEN JA KUVANKÄSITTELY.....	31
6.1 Skannaaminen.....	31
6.2 Kuvankäsittely.....	31
6.3 Kansitaiteen värittäminen.....	34
7 TAITTOTYÖ JA PAINATUS.....	36
7.1 Taitto.....	36
7.2 Tarjouspyyntö.....	36
7.3 Markkinointi.....	37
8 LOPUKSI.....	38
LÄHTEET.....	39
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa tuotin aiemmin verkossa julkaistujen omaelämäkerrallisten sarjakuvien pohjalta pienlehden omakustanteena. Teoriaosiossa tarkastelen yleisesti sarjakuvan kielioppia sekä omaelämäkerrallisen sarjakuvan julkaisua blogimuodossa ja painettuna. Käsittelen pääpiirteissään sarjakuvantekemisen taiteellista ja teknistä puolta sekä painattamista.

Tähän opinnäytetyöhön ei ollut erillistä työnantajaa, joten työskentelin itsenäisesti. Valitsin aiheekseni sarjakuvalehden tekemisen, koska olen kiinnostunut sarjakuvien, erityisesti omakustannesarjakuvien, tekemisestä ja lukemisesta. Omakustannesarjakuvissa minua viehättää ilmaisun karkeus ja persoonallisuus, jopa virheet tarinankerronnassa ja ulkoasussa. Kustantaja tai muu välikäsi ei ole hionut julkaisusta näitä piirteitä pois. Halutessani olisin varmasti löytänyt tuttavapiiristäni taiteilijan, jonka sarjakuvia koota albumimuotoon, mutta halusin käyttää hyväksi mahdollisuuden esitellä sekä graafisen suunnittelun taitojani pienlehteä kootessa, että itse sarjakuvan tekemiseen vaadittavia taitojani. Koska projektin päämääränä oli omakustanteena tuotettu pienlehti, jonka tuotin suunnittelemisesta taiton kokoamiseen itse, pidin tulevaa ostajakuntaa omasta näkökulmastani projektin asiakkaina ja yritin ottaa huomioon heidän tarpeensa. Pää tavoitteeni oli tuottaa itselleni edustava työnäyte niin viestinnän ammattilaisena kuin sarjakuvantekijänä ja lukijoille huoliteltu versio blogista lisämateriaalilla. Tässä opinnäytetyössä käsittelen työprosessin suunnittelusta, piirtämisestä ja kuvanmuokkauksesta taittotyöhön. Lopputuloksenani oli painovalmis PDF-tiedosto, jonka myöhemmin painatan pienlehdeksi.

Ensimmäiset suomalaiset omaelämäkerrallista sarjakuvaa sisältävät blogit perustettiin vuonna 2006 (Sarjakuvantekowiki 2012). Niiden innoittamana aloitin samana vuonna säännöllisen sarjakuvamuotoisen päiväkirjan pitämisen. Siirsin kuvapäiväkirjani julkisiksi 2009 perustamalla oman sarjakuvablogin. Lukemistani blogeista kävi ilmi, että monet bloggaajat opiskelivat sarjakuvaa, joten

mahdollisuuden tullen opiskelin vuoden kansanopiston sarjakuvalinjalla. Tuona aikana opin työetiikkaa sekä käytännön ohjeita sarjakuvan julkaisuun. Ensimmäiset pienlehtenä julkaistut sarjakuvani syntyivät opiston kopiohuoneessa käsityönä kopiokoneella ja nitojalla. Tein ensimmäisen taidekujaesiintymiseni taidekoulu-luokkani kanssa jaetulla myyntipöydällä ja olen jatkanut omakustanteideni myymistä siitä lähtien säännöllisesti alan tapahtumissa. Blogin ja pienlehtien avulla olen saanut harjoitusta ja näkyvyyttä sarjakuvantekijänä.

Monta vuotta säännöllisesti päivittynyt sarjakuvablogikin on jo ilmaisu tekijän periksiantamattomuudesta, koska blogin perustamisen helppous johtaa moniin kesken jätettyihin blogeihin taiteilijan innostuksen hiipuesssa. Paperilla julkaistu sarjakuva on siisti yhtenäinen kokonaisuus, joka kertoo tekijänsä omistautumisesta sekä painattamiseen ja painokelpoisen materiaalin tuottamiseen vaadittavasta osaamisesta. Kokonainen lehti kiinnittää yleisön huomion paremmin kuin sekalaiset lyhyet verkossa julkaistut sarjakuvat. Valmiin blogin sisällön tuottaminen lehdeksi on riskittömämpää kuin kokonaan uuden projektin aloittaminen. Minulla oli paitsi hyväksikäytettävää valmista sisältöä myös valmis lukijakunta. Olen itse nauttinut muiden sarjakuvabloggaajien julkaisemista omaelämäkerrallisista albumeista.

Käytin tässä projektissa aineistona paitsi suomalaisia sarjakuvablogeja myös näiden blogien sisällöstä koottuja painettuja albumeja ja pienlehtiä. Lähteinä käytin tunnetuimpia ulkomaisia ja suomalaisia sarjakuvaoppaita sekä omakustanteen julkaisemiseen tarkoitettuja tietokirjoja. Sarjakuvan kerrontaa on Suomessa tutkittu vasta vähän tieteellisesti (Hänninen 2011, 86).

2 SARJAKUVA TAIDEMUOTONA

2.1 Sarjakuvakerronta ja ajan ilmaiseminen

Sarjakuvaa taidemuotona tutkiva Scott McCloud määrittelee sarjakuvan seuraavasti: “harkitussa järjestyksessä olevia rinnakkaisia kuvallisia tai muita ilmaisuja, joiden tarkoituksena on välittää informaatiota tai saada lukijassa aikaan esteettinen

vaikutelma” (1994, 9). Tämä määritelmä ei rajoita sarjakuvaa piirrettyyn kuvaan eikä sulje pois ruudutonta sarjakuvaa, jossa kerronta tapahtuu perättäisten kuvien välisille muutoksille. Sarjakuvan määritelmä pelkkänä sanojen ja kuvan yhdistelmänä jättää huomiotta tälle ilmaisutavalle ominaisia uniikkeja kerrontatapoja. Sarjakuva voi olla kuvan ja sanan yhteistyötä toisen dominoidessa määrällisesti tai pelkästään kuvallisesti kerrottavaa. Yksiruutuiset pilakuvat eivät siis ole sarjakuvaa esitysmuotojen yhteisistä kuvallisista ikoneista huolimatta (McCloud 1994, 20). Perusideana on, että lukija täyttää yksittäisten jukstaposition eli rinnastussuhteeseen asetettujen kuvien välisen hermeneuttisen aukon eli puuttuvan aineksen (Herkman, 1998, 116). Lukija täyttää ruutujen välisen tyhjiön mielikuvituksellaan omien elämäkokemustensa perusteella kaikkia aisteja hyväksikäyttäen (Hänninen & Kemppinen 1994, 91; McCloud 1994, 89; Herkman 1998, 168). Lukijan, teoksen ja taiteilijan välinen diskurssi perustuu yhteiselle kulttuuritaustalle. Kuvat ja muut ilmaisumenetelmät tulkitaan aina jossain kontekstissa (Herkman 1998, 166–167).

Omien päätelmieni perusteella tähän sarjakuvan määritelmään voisin lisätä, että sarjakuva on perinteisesti taidemuotona ollut kopioitua taidetta massoille. Teokset on suunnattu suurelle yleisölle, joka lukee alkuperäisteoksesta tehtyä kopiota, toisin kuin esimerkiksi taidemuseossa esillä olevaa maalausta. Erilaiset julkaisumuodot mahdollistavat ja rajoittavat erilaisia kerrontatapoja ja tarinan rytmitystä.

Tässä opinnäytetyössä kutsun sarjakuvan tekijää yleisellä termillä taiteilija. Vaihtoehtoiset termit sarjakuvapiirtäjä, sarjakuvantekijä, kirjailija rajoittavat liikaa miellelyhtymillään. Sarjakuvataiteilija on valitsemastaan painopisteestä riippuen kuvataiteilija tai tarinankertoja, mutta taiteilija sopii erilaisille esitystavoille yleisnimikkeeksi.

Taidemuotona sarjakuva lainaa kuvataiteelta, proosalta, runoudelta, näytelmiltä ja elokuvilta yhdistelemällä näitä oman määritelmänsä rajoissa. Kaikki taiteen muodot antavat yleisölleen erilaista informaatiota, jonka pohjalta yleisö luo päässään kokonaisuuden. Sarjakuvan kerronnan rytmitys ei tapahdu ajassa kuten liikkuvassa kuvassa, vaan tilassa (Jokinen 2011, 99–103). Sarjakuvassa kuvakulman eli kameran avulla kuvaa voidaan zoomata, panoroida ja tehdä kamera-ajoja samalla tavoin kuin

liikkuvan kuvan tuotannossa (Hänninen & Kemppinen 1994, 93). Taiteilija ohjaa lukijan lukunopeutta ruutujen sijoittelulla, koolla ja sisällön visuaalisella ilmeellä. Myös tekstin lisääminen hidastaa aikaa. Kuvan 1 esimerkksisivussa ensimmäinen ja viimeinen ruutu sisältävät dialogia, niiden välisen äänettömän ruudun hiljaisuus jatkuu lukijan tulkitseman ajan.

Kuva 1. Piirtämäni sivu, jossa teksti eli dialogi tai sen puute määrittelee sarjakuvan sisällä kuluva aikaa.

Lukijan tarinankuljetukseen voi puuttua muuttamalla sarjakuvan muotoa. Ajantajuun voi vaikuttaa monilla eri tavoilla: lisäämällä ruutuja, joissa ei tapahtu mitään, leventämällä ruutuja, jättämällä ruutujen reunat piirtämättä ja jättämällä ajankuluun viittaavat tapahtumat pois kuvituksesta. Suosin itse leveiden ruutujen ja ajattomalta tuntuvan toiminnan käyttämistä kuten kuvassa 1. Yksitoikkoinen staattinen sivusommitelma tai ajaton tunnelma voi myös parantaa niiden jälkeen tulevan

erikoisen tai toiminnallisen ruudun vaikutelmaa. Sarjakuvan rytmissä täytyy löytää tasapaino intensiivisyyden eli tehokeinojen ja selkeyden väliltä (McCloud 1994, 51).

Sarjakuvakerronta koostuu siis irrallisista hetkistä, joista lukija luo yhtenäisen todellisuuden alitajuntaisesti (McCloud 1994, 66) samalla periaatteella, jolla muodostuu liikkuvan kuvan otosten muodostama montaasi. Ruutu tai sitä vastaava yksittäinen kuva on sarjakuvan perusyksikkö, joita yhdistelemällä muodostuu kokonaisuus (Hänninen & Kemppinen 1994, 89–90). Lukija ei saa epäselvää kerronnan takia hämmentyä ja irtaantua tarinasta keskittyäkseen ontuvan kerronnan tulkitsemiseen (McCloud 1994, 86; Hänninen & Kemppinen 1994, 90). Päämääränä on, että taiteilija ja lukija luovat tarinan yhdessä. Antamalla vähemmän informaatiota eli jättämällä lukijalle laajempia aukkoja täytettäväksi taiteilija antaa lukijalle enemmän vapautta ja vastuuta kohtausten luomisesta. Useimpia visuaalisen ilmaisun suuntaviivoja voidaan soveltaa myös sarjakuvaan. Yksityiskohdat ja visuaalinen kontrasti keräävät katsojan huomion. Hahmot ja elementit täytyy kuvasarjoissa sijoittaa horisontaalisesti yhtenäisesti kuva-alalle eli kahdessa peräkkäisessä ruudussa ei kannata vaihtaa tietyn elementin paikkaa vasemmalta puolelta oikealle tai päinvastoin (Lieberman 2010).

Omaelämäkerrallista lajityyppiä määrittää sisällön rajoittuminen taiteilijan omiin kokemuksiin. Täten omaelämäkerrallinen kerronta voi kuulua myös seikkailuun, ihmissuhdedraamaan tai jopa historialliseen dokumentointiin. Tositapahtumien väliin sovittujen unijaksojen kuvauksiin voi sisältyä elementtejä fantasiasta ja yliluonnollisesta. Omaelämäkerrallisessa sarjakuvassa ei aina edes esiinny päähenkilönä taiteilija itse, vaan hänen luomansa osittain fiktiivinen alter ego.

2.2 Omaelämäkerrallisten sarjakuvajulkaisujen historia

Taidemuotona sarjakuva on nykymuodossaan kehittynyt vasta parin viimeisen vuosisadan aikana. Ensimmäinen harppaus sarjakuvan historiassa tapahtui sanomalehtien yleistyessä, onhan sarjakuva ensisijaisesti massoille monistettavaa taidetta. Toinen suuri edistysaskel oli verkon yleistymisen materiaalin julkaisemiseen. Sarjakuva pystyy nyt leviämään reaaliajassa teoriassa minne tahansa maailmassa. Kerrontatavoista riippuen kielimuuritkaan eivät ole este tarinoiden

jakamiselle. Sarjakuva luetaan lähes aina julkaistuna kopiona, verkossa tai painotuotteena, joten julkaisumuoto vaikuttaa sarjakuvan muotoon ja sisältöön. Erilaiset julkaisuformaatit ovat kehittyessään luoneet pohjaa uusille kerrontamuodoille.

Sarjakuvan ensimmäisinä levittäjinä toimivat laajalevikkiset päivälehdet. Pelkkää sarjakuvaa sisältävät lehdet saivat alkunsa 1930-luvulla. Ensimmäinen amerikkalainen supersankari Teräsmies nosti sarjakuvalehdet nopeaan kysynnän kasvuun. Tarjonnan täytyi vastata valtavaa kysyntää, joten lehdet ottivat käyttöön liukuhihnatekniikan, jossa käsikirjoitus, luonnostelu, tussaus, väritys ja tekstauseroteltiin eri työntekijöille (Manninen, 2011, 133–135). Tässä vaiheessa kehitystään sarjakuva ei ollut tarjonnut sopivaa julkaisumuotoa omaelämäkerralliselle kerronnalle.

Sotien jälkeen 1950-luvulla supersankarien tarve isänmaallisuuteen kannustavina hahmoina loppui ja tyhjiön täyttivät lajityypit rikos, kauhu ja romantiikka. Aikuisempia teemoja käsittelevät sarjakuvat aiheuttivat moraalisen paniikin, mikä johti sensuurijärjestöjen perustamiseen (Gravett, 2007, 22). Myös Suomessa huolestuttiin sarjakuvien vaikutuksesta lapsiin. Mannerheimin lastensuojeluliiton sarjakuvavaliokunta ja jopa eduskunta tarkastelivat sarjakuvien kasvatuksellisia vaikutuksia (Hänninen 2011, 80–81). Suomessa ei lopulta turvauttu muiden maiden tavoin sensuuriin eikä lakeihin. Vastapainoksi luovuutta tukahduttavalle ilmapiirille perustettiin 1960-luvulla underground-liike, joka loi pohjaa omaelämäkerrallisten tarinoiden vapautuneille aiheille ja kerronnalle. Nykyiset sarjakuvablogit lainaavat tätä ilmaisunvapautta ja muodon kokeilevuutta kerronnassaan.

1970-luvulla Will Eisner aikalaisineen tekivät kokeiluja kirjasta sarjakuvan julkaisumuotona — ei kokoomateoksena, vaan omana kokonaisuutenaan. Sarjakuvalehdissä oli vakiintunut sivumäärä, mutta Eisner halusi teoksen, jonka laajuus muotoutuisi tarinan mukaan (Gravett 2007, 40). Sarjakuvaromaanin määritelmästä kiistellään (Gravett 2007, 8–9). Romaanimuotoinen sarjakuva eroaa muista julkaisumuodoista siinä, että romaani on yhtenäinen teos, jolla on alku, keskikohta ja loppu.

Suomessa sarjakuva-ala sai uskottavuutta 1971 perustetun Suomen sarjakuvaseuran ja vuotta myöhemmin järjestön oman jäsenlehden ansiosta. 1980-luvulla alkoi ilmestyä pienempien sarjakuvaseurojen lehtiä ja omakustanteita. Monet nykyisin tunnetut taiteilijat, niin Pauli Kallio kuin Art Spiegelmankin, aloittivat uransa näiden omakustanteiden avulla Suomessa ja ulkomailla (Hänninen 2011, 84; Lowe 2013).

Underground-sarjakuvan jalanjäljissä uudenlaisten julkaisukanavien kanssa leikittelivät verkkosarjakuvat, joiden julkaisu aloitettiin jo ennen World Wide Webin perustamista. Wizard of Oz -parodia Witches and Stitches jaettiin CompuServe-palvelun kautta jo vuonna 1985, Where the Buffalo Roam UseNetin kautta 1991. Ensimmäinen World Wide Webin kautta luettava sarjakuva oli Doctor Fun 1993. 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa perustettiin alustoja verkkosarjakuvan julkaisemiselle. Ensimmäinen niistä, Big Panda saavutti suurta suosiota sadoilla nimikkeillä. Ammattilaisetkin alkoivat siirtää aiemmin julkaistujen sarjakuviansa sisältöä verkkoon (Atchison 2008).

Verkkosarjakuvien etuna oli se, että ne ylittivät kansallisuuksien rajoja ja lukijakuntaa rajoittivat vain teknologian ja kielitaidon hallitseminen. Jotkut verkkosarjakuvat saavuttivat ilmaiseksi jaettuna niin suurta suosiota, että ne painatettiin lopulta albumeiksi kysynnän kasvaessa — perinne, joka jatkuu edelleen verkkosarjakuvien ja sarjakuvablogien julkaisemisessa.

3 SARJAKUVABLOGI JA PIENLEHTI JULKAISUMUOTONA

3.1 Suomalaiset sarjakuvablogit

Sarjakuvablogilla tarkoitetaan blogia, jonka sisältö muodostuu pääasiassa omaelämäkerrallista sarjakuvaa sisältävistä kuvatiedostoista (Sarjakuvantekowiki 2012). Suomessa blogiin julkaisi ensimmäisenä Mari Ahokoivu vuonna 2006 kotimaisen palveluntarjoaja Vuodatuksen blogipohjaan. Suomen sarjakuvaseura perusti 2008 oman blogipalvelun sarjakuvablogit.com (Sinisalo 2008, 39). Palvelu

tarjoaa käyttäjilleen Wordpress-pohjaisen kuvien julkaisemiselle optimoidun blogialustan.

Verkossa julkaistava sarjakuva on jatkuvasti kehittyvä julkaisumuoto, joka ideaalitulanteessa elää tekniikan muutosten mukana. Jopa yksittäinen blogi on elävä teos, jonka sisältöä lisätään, poistetaan ja muokataan. Vaikka vanha sisältö pysyisi samana, voi blogin ulkoasu ja uusi sisältö muuttua blogin ylläpitäjän taitojen kehittyessä. Jotkut sarjakuvablogit sisältävät sarjakuvan lisäksi esimerkiksi valokuvia, luonnoskirjasivuja ja mainoksia taiteilijan julkaisemista pienlehdistä.

Suomalaiseen sarjakuvablogikulttuuriin kuuluu vahvasti sensuuriton ilmaisu aihepiirin ja ilmaisun tason suhteen (Laitinen 2008, 19). Koska sisältöä ei tarvitse erikseen hyväksyttää kustantajalla, voi palveluntarjoajan asettamien käyttöehtojen puitteissa julkaista lähes mitä vain. Harvat blogisarjakuvat sisältävät arkirealismia lisäksi jännittäviä juonenkäänteitä, joten niiden viehätystenä pidettäköön ensisijaisesti arkielämän esittelemistä uudella tavalla underground-sarjakuvien tavoin. Blogisarjakuvaan sopii teatteritaiteesta ja animaatiosta tuttu neuvo: hauskan oven avaamisen sijaan kannattaa avata ovi hauskesti (Whitaker & Halas 2002, 120). Ei siis tarvitse kertoa mullistavaa tarinaa, kunhan tapahtumat kertoo viihdyttävästi tai edes kiinnostavasti. Juuri siinä sarjakuvablogit onnistuvat (Sarjakuvantekowiki 2012).

Teknologian mahdollisuuksista huolimatta harvat blogit sisältävät sarjakuvan muotoa innovatiivisesti kehittävästä sisällöstä. Suurin osa niiden sisältävistä sarjakuvista voitaisiin yhtä hyvin lukea suoraan taiteilijan luonnoskirjasta. Blogimuodon huomattavin ero muihin julkaisumuotoihin on ulkoasun sijaan suora kontakti taiteilijan ja yleisön välillä. Kitka sisällön tuottamisen, julkaisemisen ja kommentoimisen välillä on mahdollisimman pieni. Tämä on kannustanut joitain taiteilijoita ottamaan yleisönsä toiveet ja kysymykset entistä enemmän huomioon. Blogissa välittömästi julkaistavaan materiaaliin saa palautetta nopeammin kuin painotuotteen julkaisun jälkeen (Laitinen 2008, 18). Lukija voi käyttää kommentointimahdollisuutta taiteilijaan tutustumiseen, mutta taiteilija voi itsekin käyttää sitä lukijoiden välisen keskustelun herättämiseen. Varsinkin tunnetuimmat

sarjakuvabloggaajat ovat käyttäneet hyväksi asemaansa sivistämällä lukijoitaan itselleen tärkeistä aiheista. Yhteiskunnallisesti valveutuneet taiteilijat käyttävät helposti lähestyttävää taidemuotoa vakavien aiheiden käsittelyyn. Hanna-Pirita Lehkonen ottaa blogissaan puheeksi monenlaisia poliittisia aiheita kuten rasismin, naisasialiikkeen ja LGBT-yhteisöjen oikeudet. Milla Paloniemen En vaan osaa! -blogissa käsitellään eläinten eettistä kohtelua ja kasvissyöntiä. Paloniemen albumi En vaan osaa! oli ensimmäinen sarjakuvablogista koottu julkaisu syksyllä 2008.

3.2 Blogista painotuotteeksi

Joskus suosittu sarjakuvablogin taiteilijaa lähestyy blogin sisällön julkaisemisesta kiinnostunut kustannusyhtiö tai kustannusyhtiö julkaisee aiemmin omakustanteena jaossa olleen teoksen (Vistilä 2008, 9). Blogilla on valmiiksi muodostunut lukijakunta, jolle voi julkaista painetun version valmiista sisällöstä. Joskus taiteilija itse päättää koota blogisarjakuvistaan albumin omakustanteena eli yleensä pienlehtenä. Pienlehti, eli zine, on painettu sarjakuvateos, joka ei kuitenkaan ole albumi tai romaani. Pienlehdet ovat yleensä käsityönä halvalla tuotettuja julkaisuja (Watson 2006, 12), mutta suomalaisia omakustannesarjakuvia kutsutaan pienlehdiksi painolaadusta huolimatta. Toisin kuin kaupallisen kustannusyhtiön alaisena omakustanteen julkaisijan täytyy itse valmistaa, rahoittaa, markkinoida ja myydä julkaisunsa (Savola 2014, 10). Tarvittaessa taittotyö ja painatus ulkoistetaan omakustannetta tehtäessä, jotkut taiteilijat valmistavat pienlehtensä itse käsityönä alusta loppuun kykyjensä mukaan. Omakustanteilla on kaunokirjallisuudessa huonohko maine, mutta suomalaisissa sarjakuvapiireissä se on yleisin tapa hankkia aloittelevalle taiteilijalle kokemusta ja lukijakuntaa. Omakustanteiden laatu vaihtelee aloittelijasta kokeneeseen ammattilaiseen, nopeasti kyhätystä huolella laadittuun. Itse tuotettujen pienlehtien painatus- ja myyntikulut ovat pieniä, kuten myyntihintakin, ostajan ja myyjän riski on siis pieni. Erityisesti sarjakuvakoulut järjestävät opiskelijoilleen resursseja omakustanteiden julkaisemiseen ja myymiseen.

Omakustanteen tekijä voi vaikuttaa täysin tuotteensa sisältöön ja ulkoasuun omien taitojensa ja budjettinsa rajoissa. Tekijällä on suuri vapaus, mutta myös riski omaa tuotettaan suunniteltaessa. Omakustanne on yleensä painotuote eli kirja tai vihko, sarjakuva-alalla pienlehti (Vakkuri 2005, 13). Toinen vaihtoehto on palvelukustanne,

jonka palvelukustantamo kokoaa, painattaa ja markkinoi maksua vastaan. Kustanne taas on kaupallisen kustannusyhtiön julkaisema, joten vain harva hyväksytään. Kustanteen tavoite on tuottaa voittoa ja sen täytyy olla paitsi hyvä teos myös sopia kyseisen kustantamon linjaan (Savola 2014, 12–15). Kirjan voi julkaista myös sähköisesti e-kirjana, joka ostetaan verkosta ja luetaan tietokoneelta tai mobiililaitteelta (Savola 2014, 45–46). E-kirja mitätöi paino- ja kuljetuskulut, mutta ei ole saanut sarjakuva-alalla vielä suurta suosiota. Yleisö on tottunut maksamaan fyysisestä tuotteesta, muttei aineettomasta, koska suurin osa verkossa jaettavasta sisällöstä on ilmaista.

Omakustannesarjakuvien myyntityö tapahtuu suurelta osin taidekujilla. Taidekujat ovat nuorille harrastelijataiteilijoille sarjakuva-alan ja populaarikulttuurin tapahtumissa tarkoitettuja myyntitiloja, jossa maksua vastaan taiteilija saa pöydän käyttöönsä. Pienlehtien ja albumien lisäksi taiteilijat myyvät niissä julisteita, kortteja, tarroja ja muita pientuotteita. Ulkomailla taidekujilta löytää kymmeniä pöytiä, Suomen suosituimmat sarjakuvaan erikoistuneet taidekujat ovat Helsingin sarjakuva-festivaalien pienlehtitaivas ja Tampere Kupliin pienlehtimarssi. Näissä tapahtumissa kustannusyhtiöille on oma myyntisalinsa erillisessä tilassa. Pienlehtiä ei kannata julkaista myyntitulojen toivossa, sillä painokulut, myyntipöytä ja tapahtumissa vierailamisen kulut ylittävät tuotot nopeasti. Omakustanteita voi usein ostaa myös suoraan taiteilijalta blogin kautta. Jotkut kirjakaupat ja kirjastot ottavat valikoimiinsa omakustanteena julkaistuja sarjakuvia.

4 PIENLEHDEN ESIVALMISTELUT

4.1 Kohdeyleisö ja kävijäkysely

Ensimmäinen yleissääntö yleisön eli tulevat lukijat huomioon otettaessa on, että myytävät sarjakuvat eivät saa sisältää vaikeaselkoisia termejä tai sarjakuvan ulkopuolisia sisäpiirin vitsejä, joita lukija ei voi tietää ja ymmärtää. Pyrin tekemään pienlehteni sarjakuviin yleisselkoisia vitsejä, jotka pohjautuivat sarjakuvan itse antamaan informaatioon.

Tulen myymään sarjakuvaani sarjakuvatapahtumissa. Erilaisissa sarjakuva-alan tapahtumissa vierailee erilaista yleisöä, koska tapahtumat ovat erikoistuneet. Esimerkiksi Tampere Kuplii on keskittynyt länsimaisen sarjakuvan suosijoihin kun taas Tracon on kohdistettu nuorille sarjakuvan, animen ja videopelien ystäville. Kohdeyleisöllä tarkoitetaan ihmisryhmää, jolle tuote on kohdennettu, esimerkiksi tietylle ikäryhmälle tai tietyn lajityypin ystävälle. Kohderyhmä ei saa olla liian laaja, jolloin tuote ei vetoa erityisesti keneenkään eikä myöskään liian tiukkaan rajattu, jolloin tuotteesta kiinnostuu vain pieni ihmisryhmä. Reetta Laitinen kertoo artikkelissa Sarjakuvablogien arjen sankarittaret (2008, 12), että tyypillinen suomalainen sarjakuvablogin ylläpitäjä on nuori nainen. Tätä opinnäytetyötä varten tuottamani kyselyn tulokset vahvistivat saman. Kyselyn vastaajista puolet (54 %) oli 20–24-vuotiaita ja kolme neljännestä (77 %) naisia.

Olen aikaisemmin myynyt sarjakuvaa taidekujilla, joten minulla on sitä kautta oma näkemys tämän pienlehden tulevasta ostajakunnasta. Halusin kuitenkin tehdä tarkempaa arviointia omakustannesarjakuvien ostajista ja blogisarjakuvan lukijoista. Kyselyni (Liite 1) tarkoituksena oli antaa osviittaa oman pienlehden julkaisemiselle ja tarjota tilastotietoa opinnäytetyön kirjallista osiota varten. Tarvitsin luotettavan läpileikkauksen sarjakuvablogien lukijakunnasta. Käytin kyselyn julkaisemiseen Google Forms -pohjaa.

Linkitin kyselyn omasta blogistani opinnäytetyötä käsittelevään blogimerkintään ja linkitin edelleen kyseisen blogimerkinnän Facebookin Sarjisbloggaajat-ryhmään. Yritin pitää kyselyni lyhyenä ja tiiviinä, jotta mahdollisimman moni vastaisi kaikkiin kysymyksiin huolellisesti. Sain kolmen viikon aikana 56 vastausta, suurimman osan Facebook-ryhmän kautta. Kyselyn vastaukset löytyvät liitteestä 2. Ryhmän kautta tulleiden vastaajien määrän vuoksi kaikista vastanneista 70 % ylläpitää omaa sarjakuvablogia tai harrastaa sarjakuvaa muilla tavoin. Kolmannes oli jopa itse myynyt taidekujilla tuotteitaan.

Millä perusteella vastaajat ostavat itse omakustanteita? Kyselyni tuloksista käy ilmi, että suurin osa arvostaa laadukasta piirtojalkeä ja tarinaa enemmän kuin hienoa

painojälkeä. Vastaajista 56 % oli seurannut ostamansa tuotteen tehnyttä taiteilijaa aiemmin blogin tai painotuotteiden muodossa. Pienlehteäni kannattaa markkinoida siis erityisesti niille, jotka seuraavat tuotantoani jo verkossa. Puolet vastaajista oli aiemmin lukenut blogiani, lähinnä toisen blogin linkkilistan kautta. Olen markkinoinut blogiani blogilistaussivustojen ja Sarjisbloggaajat-ryhmän kautta sekä sarjakuvatapahtumissa jakamillani flyereillä, mutta toisen blogin linkkilistalle pääsee vain ylläpitämällä muita bloggaajia kiinnostavaa blogia. Tämä kannattaa pitää mielessä pienlehteä markkinoidessa. Suurin osa omakustanteista oli ostettu juuri tapahtumien taidekujilla tai muuta kautta suoraan taiteilijalta. Vastanneista viidennes vieraillee taidekujilla useamman kerran vuodessa, puolet epäsäännöllisesti.

4.2 Pienlehden runko

Sarjakuvien sisältö on taidemuodon historian aikana muovautunut julkaisumuodon asettaman formaatin perusteella. Sarjakuvasivujen koko ja määrä ovat rajanneet kerrontatapoja. Sekä paperilla että verkossa julkaistava sarjakuva joutuvat ottamaan huomioon julkaisutapansa rajat.

Valitsin pienlehden rungoksi blogisarjakuvajulkaisuista tyypillisen erillisiä lyhyitä tarinoita kokoavan tyylin. Aluksi suunnittelin aukeaman tai kahden kokonaisuutta, mutta materiaalia läpikäydessäni totesin, että useimmat tarinat mahtuvat yhteen sivuun tai aukeamaan. Albumit ovat sisältäneet alkuperäisblogin sisällöstä riippuen irrallisia strippejä tai sivun parin pituisia tarinoita. Johanna Tolosen Baarien nainen (2009) ja Noora Kivisillan Moskiittoradio: sarjakuvapäiväkirjasta (2010) ovat koonneet irrallisia strippejä kun taas Milla Paloniemen En vaan osaa! (2008) sisältää sivun parin kertomuksia ja Elina Ovaskaisen Wunderwald-pienlehti (2011) yhdistelee strippejä ja sivun kokonaisuutta. Esimerkiksi Ninni Aallon Sähköjänis (2011) ja Heta Haposen Harmaan pupun päiväkirja (2012) ovat ryhmitelleet tarinansa teemojen alle ikään kuin erillisiksi luvuiksi. Nämä albumit ja pienlehdet sisältävät ennen julkaistua, uudelleen piirrettyä ja aiemmin julkaisematonta materiaalia. Yleinen tapa on nimetä albumi blogin mukaan, jotta se olisi helpompi tunnistaa.

Alusta asti minulle on ollut selvää, että pienlehteni tulee olemaan nidottu A5- tai B5-kokoinen vihkonen. Nidottu A5-vihko on Suomessa vakiintunut formaatti

omakustannesarjakuville, koska se on edullista tuottaa painotaloissa tai helppoa tulostaa ja koota itse. Aloittaessani en vielä ollut varma lopullisesta julkaisukoosta, mutta päätin tulostaa kotioloissa ensin testisivun eri kokoisina versioina, joita vertailemalla sain paremman kuvan siitä, miten piirtojätkeni toistuu pienennettäessä. Nidottu vihkonen ei saa olla liian paksu varsinkaan käytettäessä paksua paperia, koska vihko ei silloin sulkeudu kunnolla keskiaukeamalta. Ulko- ja sisäkansineen, nimiösivuineen ja itse sarjakuvasivuineen pienlehden kokonaissivumäärä täytyy olla neljällä jaollinen, koska sisäkkäin taitettaville arkeille tulostetaan kullekin neljä sivua. Täten suositeltu sivumäärä vihkoon voi olla esimerkiksi 20, 24, 28 tai 32. Päätin alkuvaiheessa rajata lehden pituudeksi 24 sivua sisältäen 18 sivua itse sarjakuvaa.

Kannet tulevat värillisiksi. Ennen sarjakuvasivuja sijoittuu nimiösivu ja niiden jälkeen viimeiselle sisäsivulle tekijäsivu eli tietoa taiteilijasta. En valikoinut albumin tarinoita tiettyjen teemojen mukaan kokonaisuuksiksi, mutta järjestelin samankaltaiset tarinat peräkkäin. Olen yrittänyt piirtää merkintöjä siten, että peräkkäin aseteltuja tarinoita ei voi luulla yhtenäiseksi tarinaksi esimerkiksi miljöön tai hahmojen vaateiden vaihtuessa. Blogissa tarinat voi lukea ilmestymisjärjestyksessä tai kategorioittain.

4.3 Käytettävän materiaalin valikoiminen ja karsiminen

Halusin valita tähän lehteen lyhyitä sivun tai kahden pituisia tarinoita, jotka ulkopuolisen lukijan on helppo ymmärtää. Tämä kriteeri jätti pois kaikki sisäpiirin vitseihin ja populaarikulttuuriviittauksiin pohjautuvat blogimerkinnät. Toiseksi halusin suosia kertomuksia, joissa kerrotaan toiminnan kautta. Selittävät tekstilaatikot halusin jättää kokonaan pois ja vähentää puhekupliin perustuvaa niin kutsuttua puhuva pää -kerrontaa. Jätin pois myös neljättä seinää rikkovat merkinnät, joissa hahmo puhuu suoraan lukijalle. Niissäkin tarinoissa, joiden sisältämä vitsi välitetään kirjoitetun tekstin avulla halusin käyttää dialogin lisäksi hyväkseni toissijaista kerrontaa, esimerkiksi kahden hahmon tehdessä jotain keskustelun lomassa. Teemaltaan halusin pitää pienlehdeni kevyenä hauskana lukemisena, joten kaikki vakavia aiheita käsittelevät merkinnät karsiutuivat pois. Kaikki tarinat eivät

ole jännittäviä, mutta niiden tarkoitus on, että lukija samaistuu hahmon pieniin vastoinkäymisiin.

Kävin blogini koko sisällön pari kertaa läpi kooten samalla itseäni kiinnostavat merkinnät. Näistä karsin lehteen noin puolet. Sarjakuvablogien idea on tuottaa paljon sisältöä laadusta piittaamatta, koska blogi ei ole lopullinen hiottu teos vaan elävä arkisto taiteilijan senhetkisestä elämästä ja kiinnostuksen kohteista. Lukiessani vuosien taakse ulottuvia blogimerkintöjäni huomasin, että monet niistä ovat ulkopuolisille vaikeaselkoisia. Tuohon aikaan blogiani lukivat lähinnä kaverit, jotka tajusivat tarinan ilman ylimääräistä tietoa, koska olivat mahdollisesti itse tähdittämässä kyseistä tarinaa. Halusin myös koota merkintöjä tasaisesti eri ajoilta, enkä vain viimeisimpiä, koska muutoin pienlehden tarinat olisivat vielä lukijoiden tuoreessa muistissa blogista. Kerronnallisesti valikoin joukkoon myös sanattomia tarinoita, jotka rytmittäisivät lehteen tulevia tarinoita.

Valmiiksi piirrettyjen merkintöjen lisäksi apunani oli itseäni varten pitämäni lista, johon merkitsen kaikki blogiin soveltuvat ideat myöhempää käyttöä varten. Kaikenlaisessa luovuudessa on hyvä listata kaikki ideat, huonotkin, jolloin niistä voi myöhemmin karsia jatkotyöstöön parhaat. Nämä vielä piirtämättömät sarjakuvaideat ovat tässä projektissa tärkeitä, koska halusin osan lehden sisällöstä olevan ennen julkaisemanta materiaalia. Pienlehden ostajat saavat tällöin ylimääräistä materiaalia eivätkä vain juuri ilmestyneitä merkintöjä uudelleen piirrettynä kansien väliin kerättynä.

5 SARJAKUVASIVUJEN TUOTTAMINEN

5.1 Ulkoasun suunnitleminen

Jotkut taiteilijat siirtävät bloginsa sisällön suoraan sellaisenaan painotuotteeksi, mutta päätin itse piirtää kaikki merkinnät uudestaan. Blogini päämääränä on ollut erilaisten tekniikoiden kokeilu, joten ulkoasu on kehittynyt taitojen karttuessa. Olen oppinut, mitkä ilmaisukeinot sopivat erilaisten tarinoiden kertomiseen. Jotkut verkkoon

tuottamistani sarjakuvasivuista ovat myös originaalikoossaankin liian pieniä painatettavaksi eivätkä laadullisesti toistuisi hyvin painojäljessä. Jotkut vanhat merkinnät löytyvät digitaalisena vain verkkoresoluutioisina, joten ne täytyisi skannata uudestaan digitaaliseen muotoon.

Kuva 2. Erilaisia blogissani esiintyneitä piirrostyylejä.

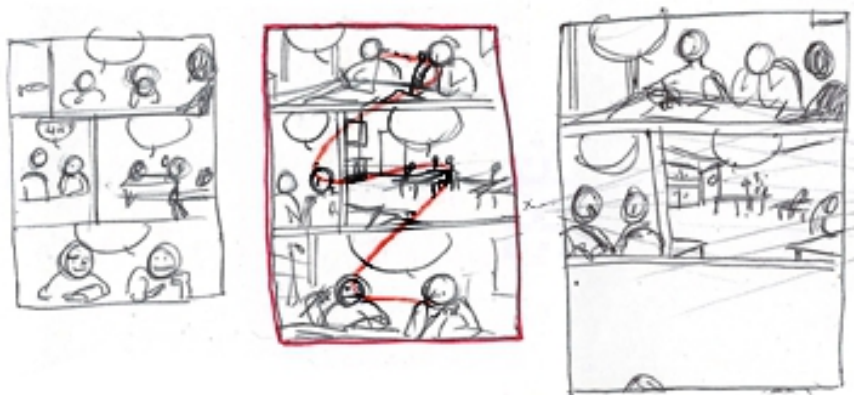
Olen kokeillut blogissa erilaisia piirrostyylejä ja välineitä (Kuva 2), mutta tähän julkaisuun halusin käyttää sivellinkynällä tuotettua jälkeä, joka on paitsi miellyttävän näköistä myös suhteellisen tehokasta tuottaa ja näyttää kopioituna siistiltä. Työvälineet vaikuttavat paljon piirrosjäljen ulkoasuun ja siihen, miten hyvin jälki toisintuu painettaessa.

5.2 Sivuluonnokset

Sivuluonnokset ovat työväline käsikirjoituksen visuaalisen kerronnan ilmaisemista varten. Sivuluonnoksella tarkoitetaan yksinkertaista suunnitelmaa, josta näkyy karkeana luonnoksena sivulle tulevat elementit (Ijäs 2013, 89–91). Pienessä koossa

on helppo keskittyä sommitteluun, jotta kerronnan rytmitystä ei tarvitse miettiä itse piirtämisvaiheessa lopulliselle paperille. Hyvä sommitelma toimii pienessä koossa tai suurennettuna ja tarkasti hiotulla ulkoasulla, mutta huono sommitelma toimii harvoin missään koossa tai millään piirrostyyllillä. Yksityiskohtien lisääminen ei pelasta ontuvaa yleisvaikutelmaa.

Sivuluonnoksissa voidaan suunnitella koko sivun kaikkien ruutujen keskenäinen sommittelu, yksittäisten ruutujen sommittelu, kuvakulmat, hahmojen ruumiinkieli, mahdollisten tekstien ripottelu sivulle helposti luettaviksi pätkiksi ja saada aikaan selkeä lukusuunta. Lukusuunnalla tarkoitetaan reittiä, jota lukijan silmät kulkevat sivun tai aukeaman läpi. Reitti ei saa poukkoilla, vaan kulkea jouhevasti tekstistä ja kuvasta toiseen. Joskus testasin tätä sivuluonnoksissa piirtämällä lukusuunnan värillisellä kynällä sommitelman päälle kuten kuvassa 3. Kahden sivun tarinat suunnittelin kokonaisuutena piirtämällä sivut vierekkäin.

Kuva 3. Useampi versio samasta aiemmin piirretyn sivun uudesta sommittelusta. Lukusuunta merkitty suunnitteluvaiheessa sivun poikki kulkevalla viivalla.

Sivuluonnoksia tehdään sarjakuvien lisäksi yksittäisille kuvituksille ja video-tuotannon avuksi. Sivuluonnoksia voidaan sarjakuvamaailmassa kutsua kuvakäsi-kirjoitukseksi, sivusommitelmiksi ja samoin kuin liikkuvan kuvan suunnittelussa storyboardiksi tai thumbnailiksi. Sarjakuvia tehtäessä sivuluonnos on paitsi apuväline taiteilijalle myös konkreettinen tuotos mahdolliselle kustantajalle. Videotuotannossa storyboardien avulla koko työtiimi voi hahmottaa kuvattavat kohtaukset ennen

kuvausten alkamista. Sivuluonnosvaiheessa taiteilija tai ulkopuolinen henkilö voi antaa muutosehdotuksia ennen kuin luonnosten tekemiseen on uhrattu liikaa työtunteja. Osioita voidaan muuttaa tai poistaa kokonaan ennen kuin valmiin materiaalin tuottamiseen on kulutettu resursseja (Ijäs 2009, 10).

Omista tottumuksista ja ulkoisista vaatimuksista riippuen sarjakuvan suunnittelu voi alkaa käsikirjoituksesta, sivuluonnoksista tai suoraan lopulliselle paperille piirtämisestä (Ijäs 2013, 83). Blogisarjakuvia tuottaessani olen piirtänyt sarjakuvaa suoraan tussilla ruudun kerrallaan, mutta nyt haluan tuottaa sujuvampia ruutusommitelmia. Tässä projektissa tein sivuluonnokset, koska lehden sivut ja aukeamat ovat rajallisia tiloja, joiden täyttäminen kannattaa suunnitella. Blogissahan sarjakuvaan voi lisätä uuden rivin tai sivun tarvittaessa, koska useimmat blogisarjakuvat julkaistaan pitkänä kapeana kuvatiedostona eikä yksittäisten sivujen rajoja tarvitse erottaa. Kun halusin pitää blogini päivitystahdin tiiviinä otin tavaksi piirtää luonnoskirjaan valmiiksi neljän ruudun kokonaisuuksia, joihin mahdutin tulevat sarjakuvani. Yhtenäinen muoto toimi blogin sisällä, mutta myöhemmin halusin kehittää ruutusommitteluani ja saada kerrontaan vaihtelua.

Koska yhden tai kahden sivun kokonaisuudet ovat lyhyitä ja osa niistä oli jo piirretty ensimmäisen kerran, en kirjoittanut tarkkaa käsikirjoitusta, vaan siirryin suoraan sivuluonnoksiin. Piirsin kustakin sivusta ainakin pari versiota, joista ensimmäisessä keskityin tarinan sivulle mahdollistamiseen ja myöhemmissä tarkempaan sommitteluun. Hankalassa kohdassa parin epäonnistuneen sivuluonnoksen jälkeen kirjasin ranskalaisin viivoin ylös löyhän käsikirjoituksen, jossa listasin kunkin ruudun tapahtumat. Erityisesti ennen julkaisemattomat ja sanattomat sarjakuvat vaativat useamman version, jotta sommittelu toimi ja mahtui sivun rajojen sisäpuolelle.

Sivuluonnoksia tehdessä ei kannata suotta kiirehtiä, pitkien sarjakuvaromaanien sivuluonnosvaihe voi kestää kuukausia tai vuosia. Esimerkiksi Craig Thompson piirsi Habibi-romaanistaan useita versiota, alkaen alkeellisesta ruutujaosta sisältöön keskittyen ja myöhemmin sommittelua hioen (Thompson 2009). Katja Tukiainen suunnittelee jokaista sarjakuvasivuaan valtavalla määrällä muistiinpanoja (Muhonen,

2008, 168). En aio luonnostella lopullisia sarjakuvasivuja ennen tussaamista, joten sivuluonnosvaihe on erityisen tärkeä, jotta piirtäessä voi keskittyä sommittelun sijaan pinnalliseen ulkoasuun.

Käytän sarjakuvissani hyvin eurooppalaistyylistä kerrontaa. Kerrontani ruutu-siirtymät ovat suurimmaksi osaksi hetkestä toiseen tai toiminnasta toiseen -siirtymiä (McCloud 1994, 70). Hetkestä toiseen (Kuva 4) esittää saman toiminnan erillisinä kuvina kun taas toiminnasta toiseen (Kuva 5) esittää toimintojen sarjan. Hyväksikäytän dramaattisia kuvakulmia ja ruutusomitteluja hyvin vähän eikä rajallinen sivumäärä antanut varaa tunnelmallisille näkökulmista toiseen -jatkumoille. Olen tykästynyt vaakasuuntaisiin ruutuihin, jotka antavat vaikutelman verkkaisesta kerronnasta (Hänninen & Kemppinen 1994, 89–90). Haluan pitää sivut ilmavina enkä täytätä niitä pienillä ruuduilla, jotta sarjakuvissa säilyy rauhallinen tunnelma. Suuremmissa koossa julkaistavat sarjakuvat, esimerkiksi suurin osa ranskalaisista sarjakuvista, ilmestyy suurikokoisina joskin sivumäärältään suppeina albumeina, joten sivuille mahtuu enemmän ruutuja kuin omaan yli puolet pienempään julkaisuuni.

Kuva 4. Hetkestä toiseen -ruutusiirtymä. Näennäisesti hahmon toiminta ei vaihdu kolmen ruudun välisessä dokumentoimattomassa hetkessä, vaikka miljöö vaihtuu.

Kuva 5. Toiminnasta toiseen -ruutusiirtymä. Tällä kertaa hahmo vaihtaa toimintaa keskimmaisessä ruudussa.

Sivuluonnosten ainoa kriteeri on, että ne ovat tarvittaville henkilöille selkeitä, kustantajalle tai työtiimille tarkempia ja pelkälle taiteilijalle viitteellisiä suttuja. Käytin mustaa kuulakärkikynää muistikirjassa, jossa sivujen viereen voin piirtää tarvittaessa tarkempia luonnoksia hahmojen ilmeistä ja ruumiinkielestä, miljööstä tai miljöön pohjapiirroksista.

Olen huomannut, että kun tosielämän tapahtumia raportoidaan sarjakuvamuodossa, todellisuutta täytyy muunnella ymmärrettävään muotoon. Sarjakuvaa varten kerrontaa täytyy yksinkertaistaa, jotta lukija keskittyy olennaiseen informaatioon. Tosielämässä tapahtumat ja keskustelut poukkoilevat aiheesta toiseen, mutta fiktiossa kerrontaa täytyy tiivistää, jotta yleisö voi loogisesti päätellä ja ymmärtää tapahtumat.

5.3 Referenssikuvat

Sivuluonnosten ohella valmistauduin piirtämiseen hankkimalla referenssikuvia taustoihin ja esineisiin valokuvaamalla niitä itse ympäristöstäni tai hakemalla verkosta. Tarvitsin referenssikuvia silloin kun en osannut piirtää tiettyjä asioita muistin perusteella. Kuvassa 6 olen luonnostellut sivuluonnoksen rinnalle joidenkin ruutujen sisältöä tarkemmin referenssikuvien mukaan ennen varsinaisen sivun piirtämistä. Aiemmin ilmestyneessä sarjakuvaversiossa tausta oli pelkistetympi ja vaati tapahtumapaikan selittävän tekstilaatikon, jonka halusin tässä lehdessä jättää

kokonaan pois. Mallien käyttäminen lisää todentuntua kun esimerkiksi huonekaluihin ja elektroniisiin laitteisiin voi lisätä yksityiskohtia tosielämästä.

Kuva 6. Referenssikuvia sivuluonnosten lomassa. Jotkut merkinnät vaativat enemmän pohjatutkimusta kuin toiset.

5.4 Työvälineet ja työskentelytapa

Piirrän nykyisin blogimerkinnöistä noin puolet suoraan tietokoneelle piirtopöydän avulla, mutta tähän pienlehteen halusin tuottaa sivut analogisesti. Digitaalisesti piirretty piirrosjälki näyttää ruudulta luettavalta, muttei yhtä hyvältä tulostettuna. Paperina käytin erilaisia piirustuspapereita, joissain karheampi pinta kuin toisissa. Paksumpi paperi ei kupruile työskennellessä musteesta tai käsissä pyörittelystä.

Piirtämiseen käytin Pentel Pocket Brush -sivellinkynää ja erinäisiä kuitukärkikyniä kokoa 03 ja 05. Pentel vastaa noin koon 4 sivellintä eli siinä on keskileveä kärki, jonka avulla saa aikaan vaihtelevia viivoja ohuenohuesta leveään. Sivellinkynä sisältää patruunan, josta valuu tasaisesti vedenpitävää mustetta ja piirtämisen loppuksi tarvitsee vain sulkea korkki. Pidän työvälineestä, jolla saa vaihtelevaa piirrosjälkeä, mutta joka on silti helppohoitoinen. Sivellinkynällä ja erityisesti siveltimellä ja musteella saa aikaan viivaan vaihtelua leveydessä ja luonteessa, paremman tarkkuuden saavuttaminen vain vaatii runsaasti harjoitusta. Olen opetellut tussaamaan siveltimellä, koska sen avulla työskentely ei rasita kättä yhtä paljon kuin

piirtoterät, joita täytyy painaa kovaa paperia vasten. Joillain paperilaaduilla muste kuivuu hitaasti. Päätin käyttää sivellinkynän lisäksi ohuempaa kynää, jotta saisin viivoihin hierarkian kuvien selkeyttämiseksi (McCloud 2006, 198). Tärkeimmät elementit ja etualan tussasin leveämmillä viivoilla, taustan ohuemmalla. Ruutujen reunoihin käytin paksua mustaa huopakynää ja tekstaukseen Pilotin jäykkää ohutta sivellinkynää.

En luonnostele lehteen tulevia sivuja ennen tussaamista, koska haluan säilyttää sarjakuvissa blogista tutun spontaanin vaikutelman. Rakennusten perspektiivi eikä hahmojen anatomia ei ole aina korrektaa, mutta juuri siksi rennon persoonallista. Olen miettinyt ruutujen ja tekstien sijoittelun sivuluonnoksessa, joten yleisilme pysyy selkeänä. Sarjakuvablogiin piirretään suoraan ilman aiempaa luonnosta, ja olen blogiin piirtäessäni harjaantunut tussaamaan suoraan paperille ilman apuviivoja. Silloinkin kun luonnostelen huolellisemmin piirretyt sarjakuvani etukäteen teen sen hyvin karheasti.

Yritin piirtää maltillisesti. Piirtämistä helpotti, etten pyrkinyt tekemään siistejä originaaleja, alkuperäisiä sivuja, vaan yritin piirtäessäni rentoutua ja hyväksyä, etten aina piirrä kelvollista ruutua ensimmäisellä yrittämällä. Tarvittaessa piirsin joitain ruutuja kokonaan uudestaan erilliselle paperin palalle tai peitin virheitä valkoisella guassilla. Vedenpitävän musteen käyttäminen on tässä tärkeää, koska muutoin viivoja ei voi peittää maalilla ja sivuja täytyy käsitellä varovasti piirtäessä ja arkistoidessa. Pidin mielessä, että valmis tuote on vasta painettu lehti, eikä originaalien tarvitse olla edustavia (Hänninen & Kemppinen 1994, 106). Tiesin alusta asti, että aion muokata sivuja kuvankäsittelyssä, joten säästin aikaa jättämällä laajat mustat alueet täyttämättä. Mustattavat alueet merkitään ruksilla, jotta ne on helppo löytää myöhemmin.

Piirsin ensin ruutujen reunat silmämääräisesti ilman viivainta, jotta ne sulautuisivat paremmin muuhun luonnostelemattomaan piirrosjälkeen. Marginaalien kanssa ei tarvinnut olla turhan tarkka, koska taitto-ohjelmassa sivut asetetaan joka tapauksessa oikean levyisten marginaalien sisälle painoa varten. Kopiokonelehtien tekemisestä minulle on jäänyt tavaksi välttää leikkuuvaroihin asti piirtämistä, joten siitäkään ei

tarvinnut huolehtia. Valmiisiin ruutuihin tekstasin puhekuplien sisällön ja puhekuplien reunat.

Tekstit ja puhekuplat kannattaa piirtää sivulle ensimmäisenä, koska ne on vaikea sijoittaa kuvien sekaan myöhemmin. Hahmojen päiden ja ruutujen reunojen väliin ahdetut puhekuplat antavat vaikutelman huonosta etukäteissuunnittelusta. Jätin joistain toissijaisista repliikeistä pois tekstiä ympäröivän kuplan, jotta kuvituksista tulisi ilmavampia.

Vasta sen jälkeen pystyin siirtymään itse piirtämiseen. Aloitin etualan elementeistä ja hahmoista ja piirsin viimeiseksi ohuemmalla kynällä hahmojen taustalle miljöötä tai taustahahmoja. Lähikuviin piirsin enemmän yksityiskohtia, esimerkiksi hahmojen silmät tarkemmin. Ajankäytön seuraaminen auttoi työskentelyä kun pystyin muutaman sivun jälkeen arviomaan myöhempiin kuluvaan tuntimäärän.

5.5 Tekstaus

Yritin pitää dialogin tiiviinä, mutta luonnollisena ja välttää pitkiä repliikkejä, jotka veisivät konkreettisesti tilaa kuvilta. Pitkät tekstipätkät kannattaa jakaa useampaan puhekuplaan (Ijäs 2013, 42–43). Tekstasin käsin, koska haluan pitää sivujen ulkoasun mahdollisimman yhtenäisenä. Epäselvä tai ulkoasultaan soveltumaton tekstaus voi etäännyttää lukijan. Samoin kuin kirjasintyyppin valinta taittotyössä myös tekstaustyylillä sarjakuvissa on parhaimmillaan lukijalle näkymätöntä, toimivaan tekstaukseen ei kiinnitetä huomiota. Tekstaustyylin valinta tehdään kuvien mukaisiksi, joten pyöreä piirrosjälkeni vaati leveitä ja pyöreitä kirjaimia. Käsiala ja tekstaus ovat eri asioita kuten ovat käsiala ja kalligrafiakin (Abel & Madden 2008, 88). Tekstaus vaatii huolellisuutta ja sen pitää olla helposti luettavaa.

En ole perehtynyt typografiaan, mutta olen luonut tekstauskäsialastani päätteettömän kirjasintyyppin MyScriptFont-sivuston avulla. Tämä kirjasintyyppi on itse täytetyn pohjan perusteella automaattisesti luotu, joten merkkejä ei ole huolella välistetty eikä se ei päihitä käsintekstausta. Käytän sitä lähinnä kääntäessäni sarjakuviani muille kielille. Kuvasta 7 voi erottaa käsin tekstatun, samasta tekstauksesta luodun ja

valmiin Arial-kirjasintyyppin erot. Ylin versio, eli pienlehdessä käyttämäni, näyttää luonnollisimmalta.

Kuva 7. Käsien ja koneella tekstattu ruutu.

Tekstin ei originaaleissa tarvinnut sijoittua tasaisesti puhekuilien sisälle, koska niitä on helppo siirrellä kuvankäsittelyssä. Eensisijainen huolenaiheeni oli, ettei teksti saa pienennettäessä mennä tukkoon eli esimerkiksi pienten A- ja E-kirjainten silmät eivät saa sulautua yhdeksi täpäksi. Valitsin aakkoslaajiksi gemenat eli pienaakkoset, koska ne ovat mielestäni helpommin luettavat.

5.6 Selkeys ja luettavuus

Blogisarjakuvan kokoaminen kansien väliin vaatii alkuperäisten tarinoiden muokkaamista siten, että ne muodostavat ymmärrettävän kokonaisuuden. Omissa blogisarjakuvissani esiintyvät tapahtumapaikat ovat vaihtuneet ja niissä seikkailevat hahmot ovat muuttaneet tosielämässä ulkonäköään. Onneksi olen hahmojen

ulkonäköä suunnitellessani ottanut aiemminkin huomioon, että heidät pitää tunnistaa vaatteiden, hiusten ja meikin vaihtuessa pelkistä erilaisista kasvopiirteistä ja ruumiinrakenteista. Hahmojen leuat, nenät ja silmien tummuus vaihtelevat, jotta heidät olisi helpompi tunnistaa samoiksi useammassa tarinassa. Pyrin lukijaystävällisyyteen siinä, että yleisö voi pelkästään pienlehdeni lukemalla saada kaiken tarvitsemansa informaation tarinoiden ymmärtämiseksi ilman aiempaa tuntemusta sarjakuvablogini sisällöstä.

Selkeä piirrosjälki näyttää hyvältä pienennettynäkin. Useimmat sarjakuvat pienennetään julkaistessa, jolloin jälki yleensä näyttää siistimmältä. Tällöin täytyy ottaa pienentäminen huomioon piirtäessä esimerkiksi pieniä yksityiskohtia tai viivavarjostusta. Ne menevät helposti tukkoon eli sulautuvat toisiinsa. Siveltimellä tai sivellinkynällä sarjakuvasivut piirretään yleensä A4- tai A3-kokoon, jotta siveltimen leveällä kärjellä voi piirtää tarkemmin. Pienlehteä tehdessä tiesin etukäteen, mihin kokoon sivut lopulta julkaistaan, mutta verkossa julkaistava sarjakuva voidaan lukea monenlaisilta erikokoisilta laitteilta. Tein yhdestä valmiiksi käsitellystä sarjakuvasivusta testitulostuksen B5- ja A5-kokoisina kahdella eri tekstaustyyllillä. Piirrosjälki näytti siistimmältä A5-koossa ja sivellinkynällä kirjoitettu tekstaus kesti pienentämisen tiivistymättä lukukelvottomaksi. Pienennysprosentti 70–80 % on sarjakuvien julkaisemiseen suositeltu (Ijäs 2013, 93), josta 70 % on puolet alkuperäisestä koosta. Oman lehdeni lopullinen pienennösprosentti oli noin 60 %. Koeluetutin tulostamani testisivun A5- ja B5-koossa sekä kahdella eri tekstaustyyllillä eri ikäisillä ihmisillä. Kaikki koehenkilöt suosivat samaa koon ja tekstaustyylin yhdistelmää, josta itsekin pidin.

Olen oppinut käyttämään sivellinkynää, koska sen selkeä jälki toistuu hyvin kopiokoneella ja on helppo skannata. Siveltimen leveä kärki antaa enemmän varaa virheille luonnostelematta tussatessa eivätkä viivat katoa olemattomiin pienennettäessä. Mustan värin lisääminen antaa sarjakuvasivulle syvyyttä, tarkoittaen ääriiviivojen lisäksi käytettäviä mustia alueita. Mustaa väriä voidaan käyttää syvyyden ja dramaattisen tunnelman lisäämiseksi, ei pelkästään tummien esineiden kuvaamiseen. Selkeyttä lisätäkseen päätin käyttää mustien ääriiviivojen lisäksi harmaata kakkosväriä. Harmaa pinta ei toimi elementtien valöörin ilmentäjänä, vaan

katseen kohdistajana. Jätän puhekuplat ja etualan hahmot valkoiseksi, jotta taustaelementit painuvat taustalle paitsi ohuempien viivojen myös kontrastia alentavan harmaan ansiosta.

Sarjakuvissa yksinkertaisuus tarkoittaa tuottamisen tehokkuutta. Tämän vuoksi sarjakuvan visuaalinen kerronta perustuu merkeille, joita opitusti ja intuitiivisesti tulkitsemalla lukija lukee tarinaa eteenpäin (Hänninen & Kempainen 1994, 86). Semioottisesti sarjakuvan merkit voivat olla muodon perusteella muodostettuja ikoneita tai opitun sisällön mukaan tulkittavia symboleja (Jokinen 2011, 110). Yksinkertaiset kuvat paitsi tuottaa piirtämällä myös lukee ja ymmärtää helpommin (Ruth 2014). Yksinkertaistettujen kuvien sarja etenee lukijan mielessä luonnollisemmin kuin peräkkäin asetetut realistiset kuvat, jotka vaikuttavat helposti irrallisilta. Valokuvarealismin yhdistetään valokuvaan, joka edustaa yhtä lyhyttä hetkeä kun taas sarjakuvassa yhden ruudun eli kuvan kesto voi vaihdella suuresti (McCloud 1994, 90–97).

Piirrostyleeni on melko yksinkertaista ja kuvallisiin merkkeihin nojaavaa eikä yritä toisintaa realismia tarkasti. Lukijan on helpompi samaistua abstraktimpaan hahmoon kuin realistisesti piirrettyyn, koska yksityiskohtia karsiessa hahmon piirteet soveltuvat useampiin ihmisiin. Yhdistämällä pelkistettyjä hahmoja ja yksityiskohtaisempia taustoja lukija voi asettaa itsensä helpommin hahmon asemaan ja tutkia miljöötä tämän kautta (McCloud 1994, 30–42).

Halusin tässä sarjakuvassa keskittyä sarjakuvan ympäristöjen piirtämiseen erityisen tarkasti. Kutsun tarinoiden miljöötä tässä yhteydessä ympäristöksi enkä taustaksi, koska sillä tavoin saan elävämmän maailman hahmon ympärille. Hahmo ja ympäristö eivät ole erillisiä, vaan hahmo toimii ympäristön sisällä (McCloud 2006, 178). Yritin pitää tämän neuvon mielessä, jotta piirtämäni ympäristöt olisivat lukijalle samaistuttavia, ja jo itsessään antaisivat lukijalle informaatiota esimerkiksi tilassa asuvasta hahmosta. Ensimmäinen ruutu käytetään yleensä miljöön esittelemiseen, ellei haluta aloittaa lähikuvalla jännityksen lisäämiseksi tehokeinona. Pyrin pitämään erilaiset tapahtumapaikat yhtenäisen näköisinä samoin kuin esiintyvät hahmot.

5.7 Ulkokannet

Kuva 8. Blogin ulkoasu heinäkuussa 2015.

Taidekujilla myydessäni olen huomannut, että kansitaide on ehdottoman tärkeä osa pienlehden erottuvuutta ja sitä kautta myyvyyttä. Kiinnostavan kannen täytyy olla värillinen ja julkaisun nimi täytyy lukea selkeästi. Kirjan etukannen kannattaa yhdellä silmäyksellä herättää katsojan huomio ja antaa tietoa sisällöstä, koska mahdollinen asiakas tekee ostopäätöksensä nopeasti ja intuitiivisesti (Savola 2014, 36–37; Vakkuri 2005, 63). Suunnittelin kannen kuvituksen ja tekstin sijoittelun samalla tavalla kuin sarjakuvasivut. Piirsin pieniä sommitelmaluonnoksia, joissa testasin tekstin ja kuvan suhdetta. Parin staattisen luonnoksen jälkeen kokeilin kiinnostavampaa ja toiminnallisempaa sommittelua. Pidän siitä, että pelkkä kansikin kertoo oman tarinansa, joskin yksinkertaisen.

Blogista koottu albumi tai pienlehti jakavat yleensä paitsi otsikon myös ulkoasun. Olen muuttanut blogini ulkoasua (Kuva 8) muutaman kerran vuosien aikana, mutta etusivun otsikkotyylillä on pysynyt samanlaisena. Kyselyyni vastanneista yli puolet mainitsi omakustanteen ostamisen syyksi sen, että taiteilijan työt ovat miellyttäneet

heitä aiemmin. Minun täytyy siis houkutella jo blogiini tutustuneita ihmisiä, koska he ovat todennäköisiä lehteni ostajia. Kannen täytyy ilmentää blogin ulkoasua. Pohdin, haluanko uudistaa koko ulkoasun vai kehitellä vanhaa pienlehden julkaisemista varten.

Kirjaimien piirtämistä täytyi kokeilla muutaman kerran, jotta löysin itselleni sopivan tyylin. En halua lehteeni mihinkään kohtaan muusta ulkoasusta häiritsevästi erottuvaa konefonttia, edes käsialaa toisintavaa, joten piirsin kirjaimet käsin pohjaamatta niitä tiettyyn kirjainmalliin.

6 SIVUJEN DIGITOIMINEN JA KUVANKÄSITTELY

6.1 Skannaaminen

Digitoin sivut skannaamalla. Valitsin originaalien kooksi A4, koska sille piirtäminen on nopeampaa kuin suureen kokoon sekä siksi, että A4 mahtuu tavalliseen kotiskanneriin. Skannasin 600 PPI tarkkuudella JPG-muodossa, koska se on ainoa kuvatiedostomuoto, jota skannausohjelma tukee. DPI ilmaisee painotuotannossa erillisten pisteiden määrän tuumalla. PPI taas ilmaisee pikselien määrän tuumalla digitaalista materiaalia näytöltä katsottaessa.

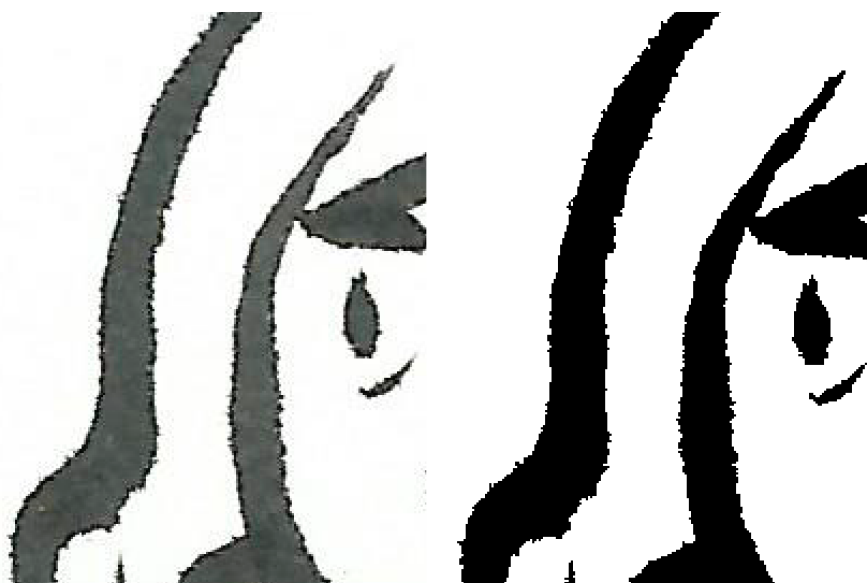
Sarjakuvan mustat ääriviivat täytyy muuntaa pelkkiä mustia ja valkoisia pisteitä sisältäviksi eli 1-bittisiksi. Tuolloin tarvitaan korkeampaa tarkkuutta eli resoluutiota, jotta kuva toistuisi terävänä eivätkä yksittäiset pikselit erottuisi porrasmaisina palkkeina. Kotitulostimella tulostettavat tai näytöltä katseltavat kuvat voi muuntaa harmaasävymuotoisiksi, eli rasteroiduksi, mutta ammattilaisten painokoneilla tulostettuna viivajäljen reunat muuttuvat liian pehmeiksi (Pakkanen 2012, 28–29).

6.2 Kuvankäsittely

Käytössäni oli Adobe Photoshop CS6 -ohjelmisto. Koska originaalini sisältävät pelkkää mustaa ääriviivaa tarvitsee skannattu harmaasävykuva vain muuttaa pelkkää mustaa ja valkoista sisältäväksi. Aloitan säätämällä raakaskannauksen kontrastia

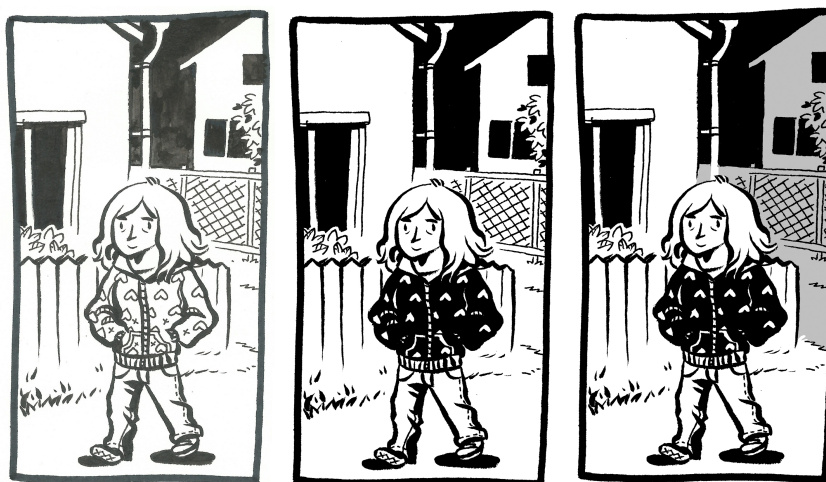
Levels-komennolla silmämääräisesti. Tässä vaiheessa lisäksi paikalleen myös erillisiltä papereilta skannatut korjaukset, esimerkiksi uudelleen piirretyt ruudut. Korjailin joitain kohtia perinteistä sivellintä jäljittelevällä digitaalisella siveltimellä paineentunnistusta hyödyntävän piirtopöydän avulla lisäämällä ja poistamalla viivoja. Muokatessa pidin paperioriginaalia vierelläni, jotta pystyin vertailemaan sitä ruudulla muokattavaan kuvaan.

Ääri viivat kannattaa siistiä painokuntoon Threshold-komennolla, joka muuttaa valkoisen tai vaalean harmaan valkoiseksi ja tumman harmaan mustaksi (Ijäs 2013, 112; Abel & Madden 2008, 218). Komennon jälkeen kuva siis sisältää vain valkoisia tai mustia pikseleitä eikä mitään harmaan sävyjä. Threshold-ikkunassa mustan ja valkoisen kynnystä voi säätää tarkemmin. Olen luonut Actions-ikkunassa komennon, joka muuntaa automaattisesti kaikki sivut hieman oletusta korkeammalla kynnyksellä tarvitsematta tehdä kaikkia työvaiheita itse. Ruudulta katsottuna muokattu kuva saattaa näyttää tökeröltä, mutta tarpeeksi suurella tarkkuudella skannattuna tulostuu terävänä. Kuvassa 9 vertailuna lähikuvassa piirretyt viivat ennen ja jälkeen muokkauksen. Mustavalkoiseksi muunnettuun kuvaan täytin originaalissa tyhjäksi jätetyt mustat alueet Paint Bucket tai Pencil-työkalulla.

Kuva 9. Vasemmalla 300-prosenttisessä lähikuvassa raakaskannaus ilman mitään muokkausta, oikealla Threshold-komennon jälkeen.

Muokattu kuvatiedosto muunnetaan 1-bittiseksi bittikarttakuvaksi TIFF-muotoon LZW-pakkauksella (Abel & Madden 2008, 218), jolloin ne eivät rasteroidu. Sivut voisi skannata myös suoraan 1-bittisiksi, mutta itse muokkaamalla saa tarkempaa jälkeä erityisesti, jos viivatyöskentely ei edusta puhtaan viivan koulukuntaa. Erityisesti kuivasivellintekniikkaa käytettäessä kannattaa olla tarkkana, jotta hienoiset värialueet eivät katoa.

Kuva 10. Muokkaamaton, mustavalkoiseksi muokattu ja harmaasävyillä korostettu versio.

Lisäsin harmaat alueet ensin mustavalkoisten viivojen päälle Multiply-muotoisella layerilla eli tasolla harmaasävytiedostossa. Multiply-layer ei peitä alla olevia layereita. Työtä nopeutti Magic Wand -työkalu, jolla pystyi valitsemaan valkoisiksi ruutujen ulkopuoliset marginaalit ja puhekuplat, joiden sisältä harmaan väripinnan pyyhin ensin pois. Suurimman osan harmaasävyalueista avasin Pencil-työkalulla käsin. Kuvassa 10 demonstroidaan, miten raakaskannaus, muokattu mustavalkokuva ja mustavalkokuva harmaasävyillä eroavat. Harmaa alue siirtää katseen valkoiseksi jätettyyn etualaan. Pakkanen suosittelee, että ääriviivat ja harmaasävyt yhdistetään vasta taitto-ohjelmassa, joten tallennan harmaasävyn omaksi tiedostokseen (2012, 29). Harmaasävyversioon asetin resoluutioksi alemman 300 PPI.

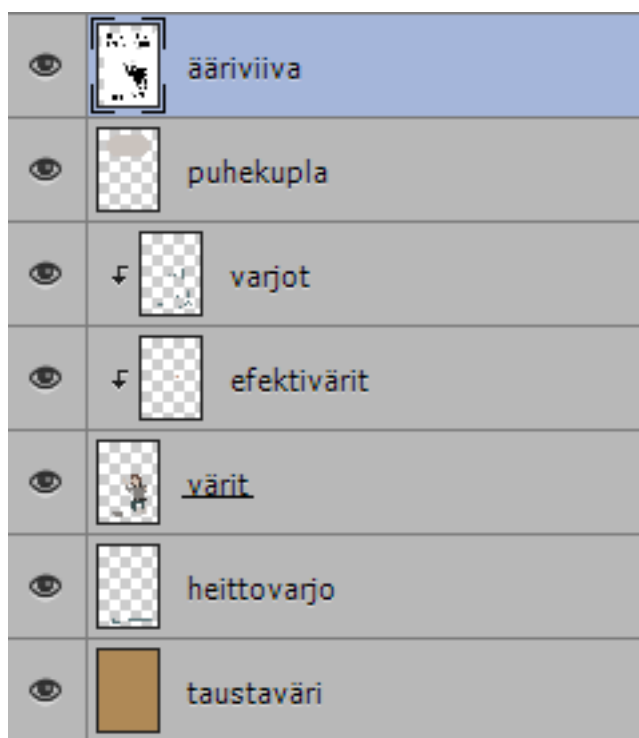
Yhdistin mustavalko- ja harmaasävyversiot Royal Comics PDF Creator -ohjelmalla (Royal Comics Syndicate 2013). Käyttöohjeen avulla saatoinkin olla varma, että osaan laittaa kuvat oikeassa muodossa. Ohjelma yhdistää suuren resoluution 1-bittiset

ääriviivat alemmalla resoluutiolla tallennettuun harmaasävytiedostoon PDF-tiedostoksi. Käytin samaa ohjelmaa kansitaiteen ääriviivojen ja värien yhdistämiseen.

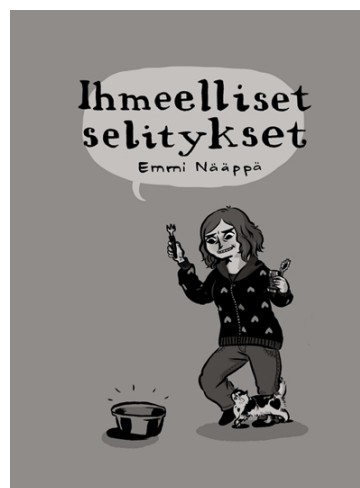
6.3 Kansitaiteen värittäminen

Piirsin etu- ja takakannen kuvitukset erillisille papereille sekaisin, koska tiesin siirteleväni elementtejä kuvankäsittelyssä. Jätin muokatessani lopullisen kannen reunoille reilusti tyhjää tilaa, koska osa reunoista ulottuu leikkuuvaroihin asti enkä halunnut, että teksti tai kuva sijoittuvat ahtaasti aivan lopullisen lehden reunoihin. Käytin tekstin asetteluun apuna kuvankäsittelyohjelman apuviivoja.

Siirtelin, korjailin ja muunsin ääriviivat täysin mustiksi samalla tavalla kuin sarjakuvasivuja muokatessa. Asetin ääriviivat ylimmälle Multiply-muotoiselle eli läpikuultavalle layerille ja täytin alimmaisen layerin oranssilla pohjavärillä. Täytin kaikki sen päälle väritettävät elementit väliaikaisesti huomiovärillä erilliselle layerille, jonka läpinäkyvät pikselit lukitsin lopuksi tasovalikosta. Lukitsemisen ansiosta vain väritettyä kohtaa voi värittää lisää eli sivellintä ei voi vahingossa käyttää elementtien ulkopuolelle. Tämän jälkeen lisäsin haluamani värit Pencil-työkalulla. Loin tämän layerin päälle uuden layerin, josta tein Clipping Maskin alempaan värilayeriin. Clipping Mask rajoittaa varjolayerin alueen alemman layerin mukaan eikä siihen voi piirtää alemman layerin piirtoalueen ulkopuolelle. Asetin tämän layerin Multiply-muotoon ja alensin läpinäkyvyyttä. Tämän jälkeen väritin yhdellä värillä elementtien varjostukset eikä varjostuksen sävyä tarvinnut erikseen valita jokaiselle värille. Pohjalla olevia värejä voi tämän järjestelyn ansiosta vielä hienosäätää sotkematta varjostusta. Kuvasta 11 erottuu layereiden järjestys kuvankäsittelyohjelmassa. Käytin kannen värittämiseen piirtopöytää, jotta pystyin hyödyntämään digitaalisten sivellinten paineentunnistusasetuksia eli käytännössä tuotetun viivan leveyttä.

Kuva 11. Etukannen layerit eli tasot Photoshop-ohjelmassa.

Kuva 12. Etu-ulkokansi harmaasävyisenä.

Värillistä kuvitusta tehdessä kannattaa luoda kuvankäsittelyssä päällimmäiseksi mustalla värillä täytetty Color-layer, joka muuttaa kuvan päällä ollessaan harmaasävyiksi. Värillistenkin kuvitusten kannattaa näyttää hyvältä harmaasävyinä, jos esimerkiksi se täytyykin tulostaa ilman värejä tai sen näkee värisokea, joka ei pysty erottamaan tiettyjä värejä toisistaan. Kuvassa 12 etukansi säilyy selkeänä pienikokoisena harmaasävykuvanakin. Kirjojen kansien on hyvä olla luettavia ja kauniita pienessäkin koossa esimerkiksi kaukaa katsottuna tai verkkokauppojen esikatselukuvia varten. Lopuksi tarkistin värillisen version usealta eri näytöltä, koska PC-näytöt, joita ei ole kalibroitu ammattimaisesti toistavat värit harvoin täysin oikein. Mustia ääriviivoja lukuunottamatta hyvin tummia värejä kannattaa välttää, koska ne näyttävät taustavalaistulla näytöllä vaaleammilta kuin painettuna.

7 TAITTOTYÖ JA PAINATUS

7.1 Taitto

Taiton tekemiseen käytin Adobe'n InDesign CC -ohjelmaa. Loin 24-sivuisen A5-kokoisen tulostettavaksi tarkoitettua dokumentin, jonka sivuissa on 3 mm leikkuuvaraa. Säädin kaikkien sivujen marginaaleja oletusarvoa suuremmaksi sarjakuvasivujen mittasuhteiden mukaan. Vain ulko- ja sisäkannet ulottuivat leikkuuvaroihin asti, sarjakuvasivut oli helppo asettaa marginaalien mukaan sivun keskelle. En lisännyt sivuihin numerointia, koska en nähnyt sitä tarpeelliseksi.

Lisäsin nimiösivulle lehden tiedot eli pienlehden nimen ja taiteilijan nimen. Piirsin sitä varten otsikon uudestaan, koska ihmissilmä huomaa helposti toiselta sivulta suoraan kopioitua elementin. Lisäsin blogin osoitteen kahdelle eri sivulle, jotta lehteä selaava asiakas varmasti huomaa sen. Viimeiselle sisäsivulle lisäsin infosivun, johon kirjoitin itsestäni lyhyesti. Halusin lehteen kuviolliset värilliset sisäkannet, koska ne antavat mielestäni laadukkaan kokonaiskuvan painetusta lehdestä. Useissa omakustanteissa sisäkannet on jätetty kokonaan tyhjiksi.

Valmis taitto lähetetään painoon PDF-muodossa. Eksportatessa PDF-muotoon CMYK-värimuunnos ja muut asetukset voi valita lopullisen painotalon aineisto-ohjeen mukaan, kuten suositellaan artikkelissa *Why You Should Import RGB Images Into InDesign and Convert to CMYK On Export* (Blatner 2014). Tämän opinnäytetyön painovalmiiseen PDF-tiedoston luomiseen käytin yleisesti hyväksytyjä asetuksia, joita voin muuntaa myöhemmin alkuperäisestä tiedostosta uudelleen PDF-tiedostoksi muuntaessa.

7.2 Tarjouspyyntö

Tämän opinnäytetyön puitteissa en lähettänyt tarjouspyyntöjä pienlehden painattamisesta, mutta luin ohjeita ja painotalojen verkkosivuja. Tarjouspyyntö kannattaa pyytää ainakin kolmesta tarkkaan valitusta painopaikasta (Savola 2014, 48.). Tarjouspyyntöön kannattaa kysyä painon omia suosituksia, jos ei asiakkaana ole täysin varma haluamastaan (Vakkuri 2005, 69–73). Toinen painos on yleensä

ensimmäistä halvempi (Vakkuri 2005, 54), joten ensimmäinen painos kannatta ottaa realistisesti pienenä. Olen itse huomannut tämän myydessäni omia pienlehtiä ja antologioita. Harrastelijapiireissä tarvitaan harvoin yli 100 kappaleen painoksia. Kirjojen elinkaari eli otollinen myyntiaika on vuosi tai kaksi ilmestymisestä (Vakkuri 2005, 76). Samoja pienlehtiä ei ole mukavaa kanniskella eri tapahtumiin myytäväksi vuodesta toiseen varsinkin kun taitojen kehittyessä muutaman vuoden takaiset julkaisut alkavat vaikuttaa vanhentuneilta.

7.3 Markkinointi

Omakustanteita markkoidaan yleensä sosiaalisen median kautta, koska se on ilmaista ja sarjakuva-alalla tavoittaa kohderyhmänsä. Taiteilijalla kannattaa olla paitsi aktiivinen blogi myös julkinen Facebook-sivu ja Twitter-tili. Sarjainfo-lehti neuvoo tulevaisuuden taiteilijoita tavoittamaan lukijakuntansa kehittyvän teknologian avulla, lobbaamalla itseään ja kokeilemalla rohkeasti erilaisia tyylejä ja julkaisumuotoja (Saarinen 2011, 15). Lehteä suunnitellessa tarkennettua kohderyhmää käytetään hyväksi myös markkinoinnin suunnittelussa (Vakkuri 2005, 78–79). Oman lehteni kohdalla oletan tulevan asiakaskunnan olevan ennestään blogisarjakuvista ja omakustanteista kiinnostunut nuori sarjakuvaharrastaja, joten keskitän lehden markkinoimisen sarjakuviin erikoistuneille kanaville. Pienlehden markkinoinnissa kannattaa ottaa huomioon, että taidekujilla myyntipöydän ääressä ostajan tarvitsee nähdä mahdollisimman vähän vaivaa lehden ostamiseen, toisin kuin esimerkiksi sähköpostin kautta tilatessa verkkopankkimaksuineen ja postipaketteineen. Lehden ostaminen täytyy tehdä mahdollisimman helpoksi.

Suomessa omakustanteita voi mainoistaa ostamalla edullista mainostilaa sarjakuvaseurojen jäsenlehdistä tai lähettämällä arvostelukappaleita. Esimerkiksi Sarjainfossa on oma arvostelupalsta pienlehdille. Harrastelijan lehti huomataan helpommin pienilevikkisessä erikoistuneessa julkaisussa kuin sanomalehdessä, jolla ei ole erikoistunutta arvosteluosiota. Pienessä paikallislehdessä oman kylän kasvatti voi saada teoksensa esille, mutta tuolloin lehden lukijakunta ei välttämättä ole tarpeeksi kiinnostunut teoksen sisällöstä ottaakseen taiteilijaan yhteyttä.

8 LOPUKSI

Opin tätä opinnäytetyötä tehdessä pitkäjännitteistä työskentelyä. Vaikka albumiin tulikin vain 18 sivua, oli se silti tähän mennessä pisin yhtenäinen sarjakuvaprojektini, joka ei ole 24 tunnin maratonisarjakuva, joten tämä oli ensimmäinen kerta, jolloin minun täytyi työskennellä saman projektin parissa muutamaa päivää tai viikkoa kauemmin. Sarjakuva on taidemuotona työlästä valmistaa suhteessa siihen, miten nopeasti sitä voi lukea. Tämä lehti on myös ensimmäinen, jonka aion teettää painotalossa enkä tulostaa itse, joten minun täytyi miettiä painoteknillisiä seikkoja.

Pysyin hyvin itse asettamassani aikataulussa. Olin asettanut itselleni tavoitteet tietyille aikaväleille esituotantoon, piirtämiseen ja jälkituotantoon, joten osasin mitoittaa työskentelyäni projektin edetessä. Olin varannut piirtämiseen päivän kutakin sivua kohden, mutten ollut ottanut huomioon päiviä, jolloin en pystynyt olemaan kotona piirtämässä. Onneksi aikatauluni jälkituotantoon antoi varaa piirtämiselle, koska kuvankäsittely sujui joutuisasti. Lopputulosta voisi halutessaan hioa loputtomiin.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli aluksi tuottaa painettu lehti, jonka olisin voinut arvioida valmiina tuotteena. Mahdollisuuteni osallistua tämän syksyn taidekujille ovat kuitenkin epävarmat, joten päätin lykätä painatusta ja hioa lehden sisältöä ja taittoa vielä opinnäytetyön jälkeen ennen painattamista. Tämän lehden tekeminen antoi itseluottamusta pidemmän lehden tekemisestä, ja haluaisin jatkaa toteuttamalla jonkin fiktiivisen tarinan pidemmäksi sarjakuvaksi. Jouduin tätä opinnäytetyötä tehdessä pohtimaan itselleni tuntemattomia sarjakuvan julkaisemiseen liittyviä seikkoja kuten aikataulutusta. Jatkan blogini ylläpitämistä entiseen tahtiin. Tekemäni kysely antoi hyviä viitteitä omakustanne- ja blogisarjakuvan lukijoista jatkoa ajatellen.

LÄHTEET

Abel, J. & Madden, M. 2008. *Drawing Words and Writing Pictures*. New York. First Second.

Atchison, L. 2008. 'A Brief History of Web Comics'. Viitattu 30.7.2015. <http://www.sequentialart.com/article.php?id=850>

Blatner, D. 2014. 'Why You Should Import RGB Images Into InDesign and Convert to CMYK On Export'. Viitattu 31.7.2015. <http://indesignsecrets.com/import-rgb-images-indesign-convert-cmyk-export.php>

Gravett, P. 2007. *Sarjakuvaromaani ja miten se voi muuttaa elämäsi*. Otava.

Herkman, J. *Sarjakuvan kieli ja mieli*. 1998. Tampere. Vastapaino.

Hänninen, H. & Kempainen, P. *Lähtöruutu sarjakuvaan*. 1994. Yleisradio OY.

Hänninen, V. 2011. Roskakulttuuri saapui akatemian portaille – Suomalaisen sarjakuvakirjoittamisen ja -tutkimuksen vaiheita. Teoksessa H. Jokinen (toim.) *Sarjakuva Suomessa, historiasta, asemasta, kielestä*. Helsinki. Avain, 77–96.

Ijäs, A. 2009. *Storyboard ja sarjakuva*. AMK-opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Ijäs, A. 2013. *Sarjakuvien tekeminen*. Helsinki. Oy Finn Lectura Ab.

Jokinen, H. 2011. Sarjakuvalla on kaksi äidinkieltä: sarjakuvan kuvasta, kerronnasta ja äänitehosteista. Teoksessa H. Jokinen (toim.) *Sarjakuva Suomessa, historiasta, asemasta, kielestä*. Helsinki. Avain, 99–121.

Laitinen, R. 2008. *Sarjakuvablogien arjen sankarittaret*. Teoksessa Kotimaista naissarjakuvaa. Toim. M. Vistilä. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino OY.

Lieberman, J. 2010. 'Stuff I've Learned About Storyboarding'. The Art Center. Viitattu 8.6.2015. <http://theartcenter.blogspot.fi/2010/10/hat-lieberman-stuff-ive-learned-about.html>

Lowe, J. 2013. *Art Spiegelman on How He Became an Underground Artist*. Viitattu 1.8.2015. <http://www.esquire.com/entertainment/interviews/a25954/art-spiegelman-interview/>

Manninen, P. A. 2011. Sarjakuvajatsia – improvisaatio sarjakuvanteon tekniikkana. Teoksessa H. Jokinen (toim.) *Sarjakuva Suomessa, historiasta, asemasta, kielestä*. Helsinki. Avain, 122–152.

McCloud, S. 1994. *Sarjakuva, näkymätön taide*. Helsinki. Good Fellows.

McCloud, S. 2006. *Making Comics*. New York. Harper.

Muhonen, A. 2008. Rohkean naiseuden puolesta. Teoksessa *Kotimaista naissarjakuvaa*. Toim. M. Vistilä. Helsinki. BTJ Finland OY.

- Pakkanen, J. 2012. Mitä sarjakuvaa painettaessa oikeasti tapahtuu. Sarjainfo 155, 28–29.
- Royal Comics Syndicate. 2013. 'Sarjakuvan tussauksen ja värityksen yhdistäminen PDF-tiedostoksi'. Viitattu 31.7.2015. <http://www.royalcomics.com/index.cgi?p1=demo>
- Ruth, G. 2014. 'SIMPLE vs. COMPLEX (PART 1: Comics)'. Muddy Colors. Viitattu 14.6.2015. <http://muddycolors.blogspot.fi/2014/06/simplevscomplexpart1comics.html>
- Saarinen, V. 2011. Suomalainen sarjakuva vuonna 2025. Sarjainfo 153, 12–15.
- Sarjakuvantekowiki. 2012. Sarjakuvablogi. Viitattu 13.7.2015. <http://www.sarjakuvanteko.fi/wiki/index.php?title=Sarjakuvablogi>
- Savola, H. 2014. Omakustantajan perusopas: näin julkaiset kirjasi itse. Karkkila. Lukutoukan Kirjakauppa.
- Sinisalo, O. 2008. Sarjakuvablogit.com kokoaa Suomen sarjisbloggaajat. Sarjainfo 141, 39.
- Thompson, C. 2009. 'All Work and No Play?' The blog of graphic novelist Craig Thompson. Viitattu 9.6.2015. <http://www.craigthompsonbooks.com/2009/09/21/all-work-and-no-play/>
- Vakkuri, K. 2005. Omakustantajan käsikirja: näin kustannat ja markkinoit oman kirjan. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino OY.
- Vistilä, M. 2008. Esipuhe: Naisten sarjakuvaa marginaalista maailmankartalle. Teoksessa Kotimaista naissarjakuvaa. Toim. M. Vistilä. Helsinki. BTJ Finland OY.
- Watson, E. 2006. Whatcha Mean, What's a Zine? Graphia Books.
- Whitaker, H., Halas, J. 2002. Timing for Animation. Elsevier Ltd.

11/07/2015

Kysely sarjakuvablogeista ja omakustannesarjakuvista

Edit this form

Kysely sarjakuvablogeista ja omakustannesarjakuvista

Kyselyn vastauksia tullaan käyttämään blogisarjakuvia ja omakustannesarjakuvia käsittelevässä opinnäytetyössä sekä pohjana Ihmeelliset selitykset -albumille.

Ikäsi

- alle 15 vuotta
- 15–19 vuotta
- 20–24 vuotta
- 25–29 vuotta
- 30–39 vuotta
- 40–49 vuotta
- yli 50 vuotta

Sukupuolesi

- Nainen
- Mies
- Muu

Miten usein luet sarjakuvablogeja?

- En lue sarjakuvablogeja.
- Kerran kuukaudessa.
- Kerran viikossa.
- Useamman kerran viikossa.
- Kerran päivässä.

Ylläpidätkö itse sarjakuvablogia?

- En, olen vain lukija.
- En, mutta harrastan sarjakuvia muilla tavoin.
- En, mutta tunnen jonkun, joka ylläpitää sarjakuvablogia.
- Kyllä.
- Kyllä, ja lisäksi minulla on ystäviä, jotka ylläpitävät sarjakuvablogeja.

Oletko aiemmin lukenut sarjakuvablogin perusteella tehtyä sarjakuva-albumia?

- En ole aiemmin kuullut tällaisesta julkaisumuodosta.
- En, mutta haluaisin ottaa selvää tällaisesta julkaisumuodosta.

11/07/2015

Kysely sarjakuvablogista ja omakustannesarjakuvista

- En ole lukenut, mutta olen kuullut tällaisesta julkaisumuodosta aiemmin.
- Olen lukenut.
- Olen lukenut ja julkaissut itse blogini sivustollani aiemmin.

11/07/2015

Kysely sarjakuvablogista ja omakustannesarjakuvista

- Olen.
- Olen lukenut blogia aiemmin ja seuraan sitä säännöllisesti.

Mitä kautta löysit Ihmeelliset selitykset -blogin?

- Toisen sarjakuvablogin linkkilistalta.
- Facebookin Sarjisbloggaajat-ryhmän kautta.
- Blogilistaussivuston kautta.
- Sain taidekujapöydältä flyerin.
- Kaverini suositteli sitä.
- Other:

Lopuksi voit halutessasi antaa vapaata palautetta blogista tai kyselystä tai vaikka kertoa omasta sarjakuvablogistasi.

Submit

Never submit passwords through Google Forms.

Powered by

This content is neither created nor endorsed by Google.
[Report Abuse](#) - [Terms of Service](#) - [Additional Terms](#)

11/07/2015

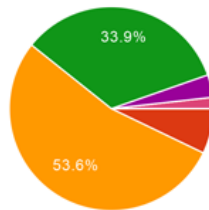
Kysely sarjakuvablogeista ja omakustannesarjakuvista - Google Forms

56 responses

[View all responses](#)
[Publish analytics](#)

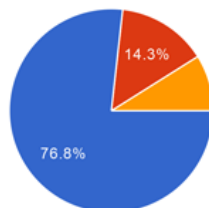
Summary

Ikäsi

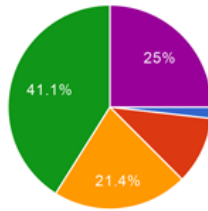
alle 15 vuotta	0	0%
15–19 vuotta	4	7.1%
20–24 vuotta	30	53.6%
25–29 vuotta	19	33.9%
30–39 vuotta	2	3.6%
40–49 vuotta	0	0%
yli 50 vuotta	1	1.8%

Sukupuolesi

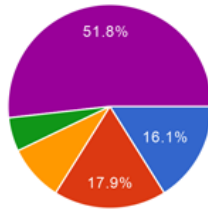
Nainen	43	76.8%
Mies	8	14.3%
Muu	5	8.9%

Miten usein luet sarjakuvablogeja?

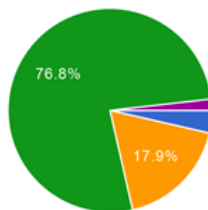
En lue sarjakuvablogeja.	1	1.8%
Kerran kuukaudessa.	6	10.7%
Kerran viikossa.	12	21.4%
Useamman kerran viikossa.	23	41.1%
Kerran päivässä.	14	25%

Ylläpidätkö itse sarjakuvablogia?

En, olen vain lukija.	9	16.1%
En, mutta harrastan sarjakuvia muilla tavoin.	10	17.9%
En, mutta tunnen jonkun, joka ylläpitää sarjakuvablogia.	5	8.9%
Kyllä.	3	5.4%
Kyllä, ja lisäksi minulla on ystäviä, jotka ylläpitävät sarjakuvablogeja.	29	51.8%

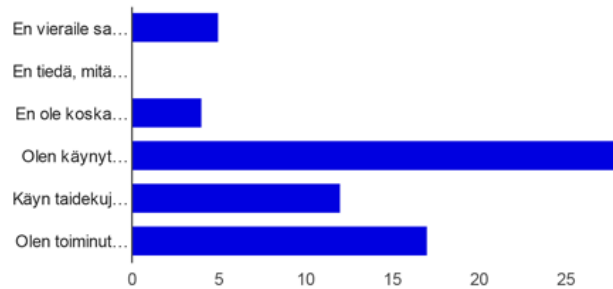
Oletko aiemmin lukenut sarjakuvablogin perusteella tehtyä sarjakuvalbumia?

En ole aiemmin kuullut tällaisesta julkaisumuodosta.	2	3.6%
En, mutta haluaisin ottaa selvää tällaisesta julkaisumuodosta.	0	0%
En ole lukenut, mutta olen kuullut tällaisesta julkaisumuodosta aiemmin.	10	17.9%

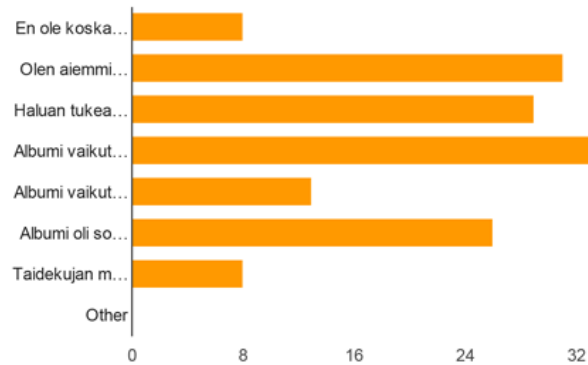
Olen lukenut. **43** 76.8%
 Olen lukenut ja julkaissut itse blogini perusteella albumin. **1** 1.8%

Vierailtko usein sarjakuva-alan tapahtumien taidekujilla?

En vieraile sarjakuva-alan tapahtumissa ollenkaan.	5	8.9%
En tiedä, mitä taidekujat ovat.	0	0%
En ole koskaan käynyt taidekujalla.	4	7.1%
Olen käynyt parilla taidekujalla.	28	50%
Käyn taidekujilla monta kertaa vuodessa.	12	21.4%
Olen toiminut itse myyjänä taidekujilla.	17	30.4%

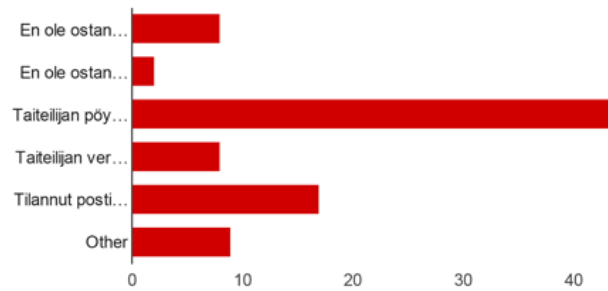
Jos olet ostanut omakustannesarjakuvia, millä perustella olet valikoinut ostoksesi?

En ole koskaan ostanut omakustannesarjakuvia.	8	14.5%
Olen aiemmin nauttinut kyseisen taiteilijan tuotannosta blogin tai albumien muodossa.	31	56.4%
Haluan tukea taiteilijaa rahallisesti.	29	52.7%
Albumi vaikutti piirtoajeltään tai tarinaltaan laadukkaalta.	35	63.6%

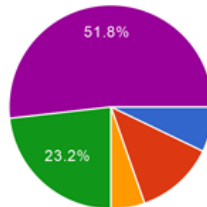
Albumi vaikutti painotuotannollisesti laadukkaalta tuotteelta.	13	23.6%
Albumi oli sopivan edullinen.	26	47.3%
Taidekujan myyjä vakuutti minut ostamaan.	8	14.5%
Other	0	0%

Mistä olet ostanut omakustannesarjakuvia?

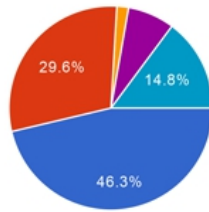
En ole ostanut koskaan omakustanteita.	8	14.3%
En ole ostanut, mutta olen lukenut kirjastossa.	2	3.6%
Taiteilijan pöydästä taidekujalla.	44	78.6%
Taiteilijan verkkokaupasta.	8	14.3%
Tilannut postin kautta taiteilijan blogin välityksellä.	17	30.4%
Other	9	16.1%

Oletko lukenut aiemmin Ihmeelliset selitykset -blogia?

En ole koskaan lukenut kyseistä blogia.	4	7.1%
En, vierailen blogissa nyt ensimmäistä kertaa.	7	12.5%
En, mutta olen kuullut tästä blogista aiemmin.	3	5.4%
Olen.	13	23.2%
Olen lukenut blogia aiemmin ja seuraan sitä säännöllisesti.	29	51.8%

Mitä kautta löysit Ihmeelliset selitykset -blogin?

Toisen sarjakuvablogin linkkilistalta.	25	46.3%
Facebookin Sarjisbloggaajat-ryhmän kautta.	16	29.6%
Blogilistaussivuston kautta.	1	1.9%
Sain taidekujapöydältä flyerin.	0	0%
Kaverini suositteli sitä.	4	7.4%
Other	8	14.8%

Lopuksi voit halutessasi antaa vapaata palautetta blogista tai kyselystä tai vaikka kertoa omasta sarjakuvablogistasi.

Placeholder for a feedback form with multiple lines of text input fields.